

LATVIJAS UNIVERSITĀTES
JURIDISKĀ FAKULTĀTES
STARPTAUTISKO UN EIROPAS TIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

**JURISDIKCIJAS NOTEIKŠANA PĀRROBEŽU STRĪDOS CIVILLIETĀS UN
KOMERCLIETĀS PĒC SAISTĪBU IZPILDES VIETAS**

MAĢISTRA DARBS

Autors: Matīss Vingris

Studenta apliecības numurs: mv12019

Darba vadītāja: asoc.prof. Dr.iur. Irēna Kucina

Rīga 2019.gads

ANOTĀCIJA

Latvijas nacionālajās tiesībās pretēji Eiropas Savienības tiesību aktiem, kas regulē jurisdikcijas noteikšanu, nav paredzētas tiesības prasītājiem celt tiesā prasību civillietā, kas attiecas uz līguma izpildi, pēc saistību izpildes vietas. Tādējādi regulās paredzēts lielāks tiesību apjoms nekā Latvijas nacionālajā likumā, līdz ar ko netiek nodrošināta efektīva kārtība jurisdikcijas noteikšanai civillietās, kurās jurisdikcija nosakāma saskaņā ar nacionālajām procesuālajām normām. Tādēļ darbā piedāvāti konkrēti grozījumi Civilprocesa likumā, proti, nacionālais likums papildināms ar normām, nodrošinot Latvijā domicilētiem prasītājiem līdzvērtīgu tiesību apjomu gadījumos, kad atbildētājs nav domicilēts kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm.

Atslēgvārdi: starptautiskās privāttiesības, starptautiskais civilprocess, Briseles Ibis regula, pārrobežu civillietas un komerclietas, jurisdikcijas noteikšana, saistību izpildes vieta.

ANNOTATION

In Latvian national law, contrary to the European Union legislation regulating the determination of jurisdiction, claimants have no legal right to bring a court action in civil matters relating to the performance of a contract according to the place of performance of a given obligation in cases where the defendant is not domiciled in one of the European Union Member States. Consequently, the regulations provide for a larger scope of rights than the Latvian national law thus failing to provide an effective procedure for determining jurisdiction in civil cases where jurisdiction is determined in accordance with national procedural norms. Therefore, the paper proposes specific amendments to the Civil Procedure Law, i.e., the national law should be supplemented with additional regulation ensuring the same amount of rights to claimants domiciled in Latvia in cases where the defendant is not domiciled in one of the European Union Member States.

Key words: international private law, international civil procedure, Brussels Ibis Regulation, cross border civil and commercial matters, determination of jurisdiction, place of performance of a given obligation.

Satura rādītājs

Anotācija	2
Annotation	3
Ievads	5
1. Normatīvie akti jurisdikcijas noteikšanai pārrobežu strīdos civillietās un komercietās ...	7
1.1. „Piekritības” un „jurisdikcijas” jēdzienu izpratne nacionālajā un ES civilprocesā.....	7
1.2. Latvijas tiesu nolēmumi, kuros piemērota Briseles Ibis regula.....	10
2. Jurisdikcijas noteikšana lietās, kas attiecas uz līgumu, pēc saistību izpildes vietas	13
2.1. Briseles Ibis regulas piemērojamība	13
2.2. Izņēmuma jurisdikcijas, jurisdikcijas gadījumos, kad lietā ir līgums ar vājāko pusi, un jurisdikcijas noteikšana saskaņā ar pušu vienošanos	18
2.3. Domicils	23
2.4. Jurisdikcijas noteikšanas vispārīgie noteikumi un īpašā jurisdikcija.....	27
2.5. Jurisdikcijas noteikšana pēc saistību izpildes vietas.....	34
3. Latvijas tiesu prakses analīze lietās, kurās piemērota Briseles Ibis regula	47
3.1. Sprieduma izpildes iespējamības vērtēšana jurisdikcijas noteikšanas procesuālajā posmā	47
3.2. CPL 32.panta otrās daļas 1.punkta piemērošana	48
3.3. Nepamatota atsaušanās uz CPL normām	51
Kopsavilkums	56
Izmantotās literatūras un avotu saraksts.....	57

IEVADS

Tikko apritējuši 50 gadi kopš pirmā mēģinājuma Eiropā panākt vienotu regulējumu ārvalstu nolēmumu atzīšanai un izpildei, proti, 1968.gadā pieņemta Briseles Konvencija par jurisdikciju un tiesas spriedumu izpildi civillietās un komerclietās¹ (turpmāk – Briseles konvencija). Šī konvencija arī ir pirmsākums pārrobežu piekritības noteikšanai civillietās un komerclietās Eiropas Savienības (turpmāk – ES) civilprocesā.

Viens no biežākajiem jurisdikcijas noteikšanas pamatiem ir pēc saistību izpildes lietās, kas attiecas uz līgumiem, ko apliecina plašais tiesību doktrīnas klāsts un Eiropas Savienības tiesas (turpmāk – EST) nolēmumu apjoms, kurā sniegts skaidrojums konkrēto normu interpretācijai.

Uzlabojoties valsts ekonomiskajam stāvoklim un Latvijā domicilētajām fiziskajām personām un komersantiem arvien biežāk dibinot civiltiesiskas attiecības ar ārvalstīs domicilētām personām, vairāk rodas pārrobežu strīdi par saistību izpildi. Līdz ar to tiesību normu piemērotājiem atsaukšanās uz jurisdikcijas noteikšanas normām nākotnē kļūs tikai aktuālāka.

Tādējādi ir svarīgi izstrādāt jaunus pētījumus par ES civilprocesuālajām normām, jo šobrīd Latvijas vispārējās jurisdikcijas tiesas kļūdās noskaidrojot ne tikai civillietas pārrobežu piekritības noskaidrošanā, bet arī pārbaudot regulas piemērojamību.

Darba mērķis: noskaidrot, kādos gadījumos piemērojami ES normatīvie akti, kas regulē jurisdikcijas noteikšanu pārrobežu civillietās un komerclietās; noskaidrot priekšnoteikumus īpašo jurisdikcijas normu, konkrēti, pēc saistību izpildes vietas piemērošanai; izpētīt Latvijas tiesu praksi civillietās, kurās nosakāma pārrobežu piekritība; izvirzīt priekšlikumus Civilprocesa likuma² (turpmāk – CPL) grozījumiem, ja tādi nepieciešami.

Darba uzdevumi: noskaidrot ES tiesību aktos norādītā īpašās jurisdikcijas veida – lietas, kas attiecas uz līgumiem, piekritības pēc saistību izpildes vietas – saturu; izpētīt, analizēt un apkopot Latvijas tiesu praksē izteiktās atziņas lietās, kurās piemērota Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās³ (turpmāk – Briseles Ibis regula).

¹ Briseles Konvencija par jurisdikciju un tiesas spriedumu izpildi civillietās un komerclietās. Pieņemta: 27.09.1968.

² Civilprocesa likums. Latvijas Vēstnesis, 03.11.1998., Nr. 326/330.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās. Pieņemta 12.12.2012.

Autors darbā pētīs tiesību doktrīnu, EST nolēmumus, kuros skaidrota interpretācijas ES tiesību aktiem jurisdikcijas noteikšanas pārrobežu civillietās un komercietās, kā arī Senāta⁴ un zemāku instanču tiesu nolēmumus, kuros piemērota Briseles Ibis regula.

Darbā izmantotās zinātniski pētnieciskās metodes: vēsturiskā metode, pētot regulējuma jurisdikcijas noteikšanai ģenēzi; salīdzinošo metodi, salīdzinot regulas autonomos jēdzienus ar šo pašu jēdzienu izpratni Latvijas nacionālajās tiesībās; dedukcijas metodi, pētot EST un Latvijas tiesu praksi, lai konstatētu Briseles Ibis regulas piemērojamības un jurisdikcijas noteikšanas noteikumu piemērošanas priekšnoteikumus.

Darbs sastāv no ievada, anotācijas latviešu un angļu valodā, trīs nodaļām, astoņām apakšnodaļām, kopsavilkuma un izmantotās literatūras un avota saraksta.

Pirmajā nodaļā noskaidrots jēdzienu „*piekritība*” un „*jurisdikcija*” saturs, tā nozīme nacionālo procesuālo un ES civilprocesuālo tiesību kontekstā. Nodaļas noslēgumā norādīta Latvijas tiesu nolēmumu statistika lietās, kurās piemērota Briseles Ibis regula.

Otrajā nodaļā analizēts Briseles Ibis regulas piemērojamības aspekti, kā arī jurisdikcijas noteikšanas regulējums, it īpaši 7.panta 1.punkts. Pētot šos aspektus, analizēti Latvijas tiesu prakses piemēri un nolēmumos paustās atziņas, kurām dots autora vērtējums.

Trešajā nodaļā apkopotas un analizētas kļūdainās atziņas, kas nav iekļautas darba otrajā nodaļā lietās, Latvijas tiesu praksē lietās, kurās piemērota Briseles Ibis regula.

⁴ Ievērojot jēdzienu konsekveni, turpmāk tekstā neatkarīgi no nolēmuma pieņemšanas laika autors lietos kasācijas instances nosaukumu, kas ieviests ar likuma „Par tiesu varu” grozījumiem 2018.gada 25.oktobrī, – Senāts. Savukārt atsaucēs tiks lietots tā laika kasācijas instances nosaukums, kad tika pieņemts attiecīgais kasācijas instances tiesas nolēmums.

1. NORMATĪVIE AKTI JURISDIKCIJAS NOTEIKŠANAI PĀRROBEŽU STRĪDOS CIVILLIETĀS UN KOMERCLIETĀS

1.1. „Piekritības” un „jurisdikcijas” jēdzienu izpratne nacionālajā un ES civilprocesā

CPL 23.panta pirmā daļa noteic, ka *visi civiltiesiskie strīdi ir pakļauti tiesai, ja likumā nav noteikts citādi. Tas neatņem pusēm tiesības, savstarpēji vienojoties, griezties strīda izšķiršanai šķīrējtiesā vai izmantot mediāciju.*

„Jurisdikcija ir tiesas vara vai tiesība spriest tiesu zināmā tiesību nozarē vai arī zināmā vietā, turpretim par kompetenci sauc tiesu iestādes darbības aploku, kas aptver noteiktas tiesības un pienākumus.”⁵

Ar kompetenci šajā kontekstā saprotams tas, kurai institūcijai ir pienākums izskatīt konkrētā veida strīdu, proti, tas ir pakļautības noskaidrošanas jautājums.⁶ No CPL 1.panta izriet personu tiesības vērsties vispārējās jurisdikcijas tiesā savu civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzībā. Tomēr civiltiesiska rakstura jautājumus risina un skata arī citas institūcijas – šķīrējtiesas, notāri u.c. Piemēram, likumā noteiktos gadījumos laulību iespējams izšķirt pie notāra (Civillikums⁷ 69.pants).

Noskaidrojot, ka konkrētās civillietas izskatīšana ir vispārējās jurisdikcijas tiesas pakļautībā (kompetencē), nākamais solis ir noteikt lietas piekritību, proti, kurā vispārējās jurisdikcijas tiesā personai celt prasību.

„Piekritība civilprocesā ir tiesai pakļauto civillietu sadalījums starp pirmās instances tiesām pēc prasības priekšmetu iedalījuma un teritoriālās pazīmes, kā arī civillietu sadalījums starp apelācijas instances tiesām un kasācijas instancei noteiktā kompetence.”⁸ Nosakot piekritību, tiek noskaidrots, kurai no tiesu sistēmā ietilpstošajām tiesām jāskata konkrētā lieta.⁹

⁵ Čakste K. Civilprocess. Rīga: Limited Company, 2016, 58.lpp.

⁶ Ose D., Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 23.pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 92.lpp.

⁷ Civillikums. Valdības Vēstnesis, 20.02.1937., Nr. 41.

⁸ Ose D., Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 24.pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 99.lpp.

⁹ Rozenbergs J., Briģis I. Padomju civilprocesuālās tiesības. Rīga: Zvaigzne, 1978. Faksimilizdevums, Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2010, 104.lpp.

Lietu piekritībai civilprocesā ir divi veidi – priekšmetiskā jeb sugas un teritoriālā.¹⁰

Sadalījums civillietām starp pirmās instances tiesām pēc likumā noteiktās specializācijas sauc par sugas jeb priekšmetisko piekritību.¹¹ Tā ir likumā noteikta tiesu kompetence izskatīt noteiktu kategoriju lietas pēc strīda priekšmeta.¹² Piemēram, saskaņā ar CPL 250.²⁸ pantu *lietas par kapitālsabiedrību dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošiem izskata Zemgales rajona tiesa prasības tiesvedības kārtībā pēc vispārējiem noteikumiem, ievērojot [šā likuma 30.⁴] nodaļā paredzētos izņēmumus.*

Civillietu izskatīšanas vispārīgās kompetences sadalījumu starp viena līmeņa pirmās instances tiesām sauc par civillietu teritoriālo piekritību.¹³ Noteikumi, kas reglamentē šīs piekritības veidus, noteikti CPL 26.–31.pantā. Ir vispārīgā teritoriālā piekritība, kas atkarīga no atbildētāja deklarētās dzīvesvietas vai juridiskās adreses (CPL 26.pants), teritoriālā piekritība pēc strīda priekšmeta un tā atrašanās vietas jeb izņēmuma piekritība (CPL 29.pants), teritoriālā piekritība pēc lietu savstarpējās saistības (CPL 31.pants). Puses var arī vienoties par piekritīgo tiesu (CPL 30.pants), kā arī dažos likumā noteiktos gadījumos prasītājam ir tiesības izvēlēties piekritību (CPL 28.pants). Ja atbildētājam nav deklarētās dzīvesvietas, vai tā nav zināma, tad prasība tiesā ceļama saskaņā ar CPL 27.pantu.

Arī pārrobežu civillietu piekritība nosakāma atbilstoši CPL noteikumiem, ja vien konkrēto jautājumu neregulē Latvijai sasītoši starptautiskie līgumi vai Eiropas Savienības tiesību normas. Piemēram, ja Latvija noslēgusi tiesiskās sadarbības līgumu ar kādu ārvalsti, kas regulē jurisdikcijas noteikšanu civillietas, tad piemērojami šā līguma noteikumi.

Līguma par Eiropas Savienību¹⁴ (turpmāk – LES) 3.pantā noteikti Eiropas Savienības (turpmāk – ES) mērķi. Lai īstenotu šos mērķus, ES radīta brīva preču aprīte (iekšējais tirgus definēts Līguma par Eiropas Savienības darbību¹⁵ (turpmāk – LESD) 26.pantā), brīva personu un darbaspēku kustība (LESD 20., 45.pants).

Brīva preču, pakalpojumu, personu un darbaspēka kustība veicina dalībvalstu un personu labklājību. Tomēr, personām dibinot civiltiesiskas attiecības, neizbēgami rodas arī strīdi par

¹⁰ Ose D., Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 24.pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrās papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 100.–102.lpp., Rozenbergs J., Briģis I. Padomju civilprocesuālās tiesības. Rīga: Zvaigzne, 1978. Faksimilizdevums, Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2010, 104.lpp.

¹¹ Ose D., Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 24.pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrās papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 100.lpp.

¹² Rozenbergs J., Briģis I. Padomju civilprocesuālās tiesības. Rīga: Zvaigzne, 1978. Faksimilizdevums, Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2010, 104.lpp.

¹³ Ose D., Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 24.pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrās papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 102.lpp.

¹⁴ Līgums par Eiropas Savienību. Parakstīts Māstrihtā 07.02.1992. [09.05.2008. red.]

¹⁵ Līgums par Eiropas Savienības darbību. Parakstīts Lisabonā 13.12.2007. [26.10.2012. red.]

saistību izpildi, kurus nereti neizdodas atrisināt bez vērsšanās tiesā. Ja strīds par līguma izpildi radies starp personām no dažādām dalībvalstīm, tad svarīgi noskaidrot, kuras valsts tiesā šīs personas var vērsties savu tiesību aizsardzībai. Līdz ar to tika pieņemta Briseles Ibis regula, kas noteic kārtību pārrobežu piekritības noteikšanas kārtību.

Briseles Ibis regulas preambulas 3.apsvērums noteic, ka *Savienība ir noteikusi sev mērķi uzturēt un attīstīt brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, inter alia veicinot tiesu iestāžu pieejamību, jo īpaši piemērojot tiesas nolēmumu un ārpustiesas lēmumu savstarpējas atzīšanas principu civillietās. Lai pakāpeniski izveidotu šādu telpu, Savienībai jāpieņem pasākumi saistībā ar tiesu sadarbību civillietās, kurām ir pārrobežu ietekme, īpaši tad, kad tas nepieciešams iekšējā tirgus pienācīgai darbībai.* Savukārt atbilstoši preambulas 4.apsvērums *dažas atšķirības starp valstu noteikumiem, kas reglamentē jurisdikciju un spriedumu atzīšanu, kavē pareizu iekšējā tirgus darbību. Būtiski ir noteikumi, lai vienādotu jurisdikcijas kolīziju normas civillietās un komerclietās un lai nodrošinātu ātru un vienkāršu dalībvalstī pieņemto spriedumu atzīšanu un izpildi.*

No minētās regulas preambulas izriet, ka ar regulu noteikti vienoti jurisdikcijas noteikumi, vienota rīcība gadījumā, kad viena un tā pati prasība vai saistītas prasības iesniegtas dažādu dalībvalstu tiesās, vienota rīcība gadījumos, kad atbildētājs neierodas uz tiesu, kā arī vienoti noteikumi dalībvalstu tiesu nolēmumu atzīšanai un izpildei citās dalībvalstīs.

Briseles Ibis regula ir pārstrādāta versija citam ES normatīvajam aktam, proti, Padomes Regulai (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās¹⁶ (turpmāk – Briseles I regula), kas savukārt ir pārstrādāta versija Briseles konvencijai.

Minēto konvenciju pieņēma sešas sākotnējās ES dalībvalstis 1968.gadā, pēc kā konvencija tika vairākas reizes grozīta, kā arī tai pievienojās jaunās ES dalībvalstis. Ar Briseles konvenciju tika iedzīvināts Eiropas Ekonomikas dibināšanas līguma¹⁷ 220.pants, kas noteica dalībvalstu pienākumu vienkāršot kārtību spriedumu atzīšanai un izpildei.¹⁸

Atbilstoši LESD 267.pantam EST kompetencē ietilpst sniegt skaidrojumu Briseles I regulas un Briseles Ibis regulas normu interpretācijai. Ņemot vērā, ka iepriekš minētie normatīvie akti ir saistīti, proti, tie pieņemti, pārstrādājot iepriekšējo aktu, EST sniegtais skaidrojums par senākām tiesību normām ir attiecināms arī uz analogām normām, kas ietvertas jaunākajos normatīvajos aktos. Proti, ja EST sniegusi skaidrojumu par kādu no autonomajiem

¹⁶ Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās. Pieņemta 22.12.2000.

¹⁷ Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līgums. Parakstīts Romā 25.03.1957.

¹⁸ Hartley T.C. International Commercial Litigation. Text, Cases and Materials on Private International Law. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, p.20.

jēdzieniem, kas ietverts Briseles konvencijā, tad šī paustā interpretācija attiecas arī uz Briseles Ibis regulā minēto šo pašu jēdzienu.

No CPL un Briseles Ibis regulas normām redzams, ka šajos normatīvajos aktos tiek lietoti dažādi jēdzieni, proti, CPL jēdziens „*jurisdikcija*” minēts 12 reizes, turklāt tikai starptautisko normatīvi aktu kontekstā. Savukārt Briseles Ibis regulā jēdziens „*piekritība*” nav lietots.

Tiesību literatūra norādīts, ka jēdzienam „*jurisdikcija*” ir vairākas nozīmes, tomēr viena no tām ir lietas piekritība.¹⁹ Lai apgalvotu, ka konkrētai tiesai ir jurisdikcija, jākonstatē, ka likums noteic šai tiesai skatīt lietu pēc būtības.²⁰

Abos normatīvajos aktos (gan CPL, gan Briseles Ibis regulā) šie jēdzieni lietoti ar vienu un to pašu nozīmi, proti, kurai tiesai jāskata konkrētā civillietā pēc būtības. Līdz ar to atzīstams, ka jēdzieni „*jurisdikcija*” un „*piekritība*”, konkrēti, civillietas piekritības noteikšanas kontekstā, ir sinonīmi. Tomēr, autora ieskatā, jēdziens „*jurisdikcija*” tiek lietots pārrobežu lietu gadījumos. Tādējādi ar jēdzienu „*jurisdikcija*”, kad tas lietots lietas piekritības noteikšanas kontekstā, apzīmē pārrobežu piekritību.

1.2. Latvijas tiesu nolēmumi, kuros piemērota Briseles Ibis regula

Ierakstot Tiesu informācijas sistēmas (turpmāk – TIS) nolēmumu meklēšanas sadaļā atlasīšanas kritēriju „44/2001” (līdz 2019.gada 12.aprīlim), sistēma atrod 290 rezultātus (28 spriedumi un 262 lēmumi), savukārt pēc kritērija „1215/2012” (līdz 2019.gada 12.aprīlim) – 205 rezultātus (39 spriedumi un 166 lēmumi). Tādējādi secināms, ka kopējais atrasto rezultātu skaits TIS ir 495.

Jāpiebilst, ka daļā no minētajiem 205 rezultātiem ir atsauce arī uz Briseles I regulu, ne tikai Briseles Ibis regulu. Līdz ar to meklētājā atrastie rezultāti var pārklāties, jo vienu un to pašu nolēmumu sistēmas meklētājs atrod ar abiem meklēšanas kritērijiem.

Izlases kārtībā pārbaudot to, vai daļa no atrastajiem nolēmumiem ir pārsūdzēti, autors atrada arī vēl citus augstāku instanču tiesu nolēmumus, kuros ir atsauce uz Briseles Ibis regulu, bet tie nezināmu iemeslu dēļ netika atrasti meklēšanas sadaļā pēc atlasīšanas kritērijiem „44/2001” vai „1215/2012” (piem., Senāta 2015.gada 20.maija spriedums lietā Nr. SKC–2344/2015). Tādējādi secināms, ka meklēšanas rezultātu skaits sistēmā ar atsauci uz vienu vai

¹⁹ Hartley T.C. *International Commercial Litigation. Text, Cases and Materials on Private International Law*. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, p.11.

²⁰ Briggs A. *The Conflict of Laws*, Third edition. Cornwall: MPG Print Group, 2013, p.50.

otru regulu ir lielāks nekā 495, tomēr sistēmas meklēšanas funkcijas nepilnības dēļ šobrīd nav iespējams uzzināt patieso nolēmumu skaitu.

Turpmāk esošajās tabulās apkopoti 88 nolēmumi (16 spriedumi un 72 lēmumi) no 2018.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 12.aprīlim, kuros ir atsauce uz Briseles Ibis regulu.

1.1.tabula

Pirmās instances tiesas lēmumi, kas satur atsauci uz Briseles Ibis regulu

Par atteikšanos pieņemt prasības pieteikumu	Par pieteikuma atstāšanu bez virzības	Par lietas atstāšanu bez izskatīšanas	Par prasības pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu	Dažādi (piemēram, pieteikumos par prasības nodrošināšanu)
38	6	2	4	14
Kopā: 64				

1.2.tabula

Apelācijas instances tiesas lēmumi, kas satur atsauci uz Briseles Ibis regulu

Par pirmās instances tiesas lēmuma atcelšanu	Par pirmās instances tiesas lēmuma atstāšanu negrozītu	Par apelācijas tiesvedības izbeigšanu
2	2	1
Kopā: 5		

1.3.tabula

Kasācijas instances tiesas lēmumi, kas satur atsauci uz Briseles Ibis regulu

Par apelācijas instances tiesas lēmuma atcelšanu	Par atteikšanos ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar kasācijas sūdzību
2	1
Kopā: 3	

Spriedumi, kas satur atsauci uz Briseles Ibis regulu

Pirmās instances tiesas		Apelācijas instances tiesa	
Prasība apmierināta pilnīgi vai daļēji	Prasība noraidīta	Prasība apmierināta pilnīgi vai daļēji	Prasība noraidīta
9	5	1	1
Kopā: 16			

2. JURISDIKCIJAS NOTEIKŠANA LIETĀS, KAS ATTIECAS UZ LĪGUMU, PĒC SAISTĪBU IZPILDES VIETAS

Procesuālajā posmā, kad tiek noskaidrota jurisdikcija pārrobežu civillietai vai komerclietai, kas visbiežāk noris izlemjot jautājumu par prasības pieteikuma pieņemšanu un civillietas ierosināšanu, tiesa nevērtē prasības pamatotību atbilstoši nacionālajām tiesību normām, bet noskaidro tos piesaistes punktus, kas pamato jurisdikcijas esību tiesai izskatīt konkrēto strīdu. Noskaidrojot jurisdikciju, tiesai jāveic arī faktisko apstākļu vērtējums. Kaut arī dot vērtējumu pierādījumiem un lietas faktiskajiem apstākļiem ir pirmās instances tiesas un apelācijas instances tiesas uzdevums, skatot lietu pēc būtības, tiesa nevar atteikties noskaidrot apstākļus tiktāl, ciktāl tas nepieciešams, lai noskaidrotu civillietas vai komerclietas jurisdikciju.

Turpmākajās apakšnodaļās autors, ņemot vērā EST un Latvijas tiesu praksē, un tiesību doktrīnā paustās atziņas, pētīs darbības, kas jāveic tiesību normu piemērotājiem, noskaidrojot jurisdikciju civillietās vai komerclietās, un priekšnoteikumus jurisdikcijas noteikšanai. Atbilstoši darba tēmai, lielākais uzsvars likts tieši uz vienu no īpašās jurisdikcijas veidiem, proti, jurisdikcijas noteikšanu pēc saistību izpildes vietas.

2.1. Briseles Ibis regulas piemērojamība

Saskaņā ar CPL 127.panta pirmo daļu *tiesības celt tiesā prasību, lai aizstāvētu savas aizskartās vai apstrīdētās civilās tiesības, ir personām, kurām ir civilprocesuālā rīcībspēja*. Minētajā normā norādītais atbilst CPL 1.panta pirmajā daļā norādītajam, proti, *katrai fiziskajai un juridiskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzību tiesā*.

Lai īstenotu šīs personu tiesības, tiesai jākonstatē visus prasības celšanas priekšnoteikumus (procesuālo tiesību izpratnē), kurus tiesību doktrīnā iedala subjektīvajos un objektīvajos priekšnoteikumos.

Prasības celšanas subjektīvais priekšnoteikums ir personas civilprocesuālā rīcībspēja, kas ir *spēja realizēt civilprocesuālās tiesības un izpildīt pienākumus* (CPL 72.panta pirmā daļa).

Objektīvie priekšnoteikumi prasības celšanai iedalāmi pozitīvajos un negatīvajos priekšnoteikumos. *„Pozitīvie priekšnoteikumi nozīmē, ka prasību var celt tikai gadījumā, ja ievēroti likumā noteiktie lietas pakļautības, piekritības, atsevišķu strīdu izskatīšanas kārtības*

speciālie (lietas ārpustiesas izskatīšanas) noteikumi. Negatīvie priekšnoteikumi izpaužas tādu apstākļu [esībā], kuriem pastāvēt, [personai] nav tiesību [vērsties] tiesā, – lieta pēc būtības jau vienreiz izskatīta, pieņemts lēmums par tiesvedības izbeigšanu [..], noslēgs izlīgums [..], u.c.”²¹

Konstatējot, ka strīda izskatīšana nav pakļauta Latvijas tiesas jurisdikcijai, atsakot pieņemt prasības pieteikumu vai izbeidzot tiesvedību lietā, nolēmums motivējams ar prasības celšanas tiesā objektīvo priekšnoteikumu neesību – persona nav ievērojusi piekritības noteikumus.

Pārrobežu civillietās un komerclietās, noskaidrojot jurisdikciju saskaņā ar Briseles Ibis regulu, tiesai sākotnēji jāpārbauda tās piemērojamība.

Iepazīstoties ar Latvijas tiesu nolēmumiem, kuros piemērotas Briseles I regulas vai Briseles Ibis regulas normas, autors secina, ka tiesas pirms regulu piemērošanas nepārbauda to piemērojamību konkrētās lietas jurisdikcijas noteikšanai. Proti, netiek īpaši konstatēta regulu piemērojamība temporālajā, ģeogrāfiskajā un materiāltiesiskajā tvērumā, kā arī pārrobežu elementa esības dēļ.

Atbilstoši Briseles Ibis regulas 66.pantam *šo regulu piemēro tikai tiesvedībā, kura uzsākta, publiskiem aktiem, kas oficiāli sastādīti vai reģistrēti, un tiesu izlīgumiem, kuri apstiprināti vai noslēgti 2015. gada 10. janvārī vai pēc tam*. Gan saņemot prasības pieteikumu, gan ierosinot lietu 2019.gadā, ar minētās regulas piemērojamību temporālajā tvērumā, nosakot jurisdikciju, šobrīd problēmām nevajadzētu rasties.

Tāpat arī minētās regulas piemērojamība ģeogrāfiskajā tvērumā ir vienkārši konstatējama, jo no regulas preambulas izriet, ka tā ir saistoša visām ES dalībvalstīm, t.sk. Dānijai.

Problēmas tiesām ar Briseles Ibis regulas piemērošanu var radīt tās piemērojamība materiāltiesiskajā tvērumā. Minētās regulas 1.panta pirmā daļa noteic, ka *šo regulu piemēro civillietās un komerclietās neatkarīgi no tiesas būtības. Tā neattiecas jo īpaši uz nodokļu, muitas vai administratīvajām lietām vai uz valsts atbildību par darbību un bezdarbību, īstenojot valsts varu (acta iure imperii)*. Savukārt šā paša panta otrā daļa noteic vairākus izņēmumus, uz kuriem minēto regulu nepiemēro. Piemēram, fizisko personu juridisko statusu vai tiesībspēju un rīcībspēju, īpašumtiesībām, kas izriet no laulības attiecībām vai attiecībām, kuru ietekmi saskaņā ar šādām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem uzskata par pielīdzināmu laulības ietekmei.

²¹ Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 127.pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 398.lpp.

Autora ieskatā, dažos gadījumos gana sarežģīts izņēmums tā konstatēšanas ziņā var būt Briseles Ibis regulas 1.panta 2.punkta b) apakšpunktā noteiktais, kas paredz to, ka *šo regulu nepiemēro attiecībā uz bankrotu, ar maksātnespējīgu uzņēmēj sabiedrību vai citu juridisko personu likvidāciju saistītām procedūrām, tiesas rīkojumiem, mierizlīgumiem un līdzīgām procedūrām.*

Kādā lietā²² kasācijas sūdzības iesniedzējs uzskatīja, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams procesuālo tiesību normu pārkāpumu dēļ. Proti, kasatora ieskatā apgabaltiesai vajadzēja piemērot Briseles I regulas 27. vai 28.pantu (analogas normas iekļautas Briseles Ibis regulas 29. un 30.pantā), jo Dānijā notiek fiziskas personas bankrota process, kas pasludināts sakarā ar personas nespēju izpildīt savas no galvojuma līguma izrietošās saistības pret banku, bet Latvijas tiesā tiek skatīta prasība pret galveno parādnieku par šo pašu parādu.

EST, interpretējot Briseles I regulai analogas normas Briseles konvencijā (21., 22. un 23.pants), atzinusi, ka, lai tiesa piemērotu šīs normas, prasības priekšmetam ir jāietilpst konvencijas (regulas) materiālās piemērošanas jomā.²³

No minētās atziņas Senāts lēmumā secināja, ka Briseles I regulas II nodaļas 9.iedaļas „*Ar lis pendens saistītas prasības*” normas piemērojamas lietās, kuru prasības priekšmets atbilst regulas materiāltiesiskajam tvērumam.²⁴

Atbilstoši Briseles I regulas 1.panta otrās daļas b) punktam *šī regula neattiecas uz bankrotu, uzņēmēj sabiedrību vai citu juridisko personu likvidācijas sakarā dotiem tiesas rīkojumiem, mierizlīgumiem vai tam līdzīgām procedūrām.*

Minētās regulas 1.panta otrās daļas b) punktā noteiktais izņēmums jāskata kopsakarā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām²⁵ normām (saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām²⁶ 84.panta otro daļu, neskarot šīs regulas 91. pantu, Regulu (EK) Nr. 1346/2000 turpina piemērot maksātnespējas procedūrām, kuras ietilpst minētās regulas darbības jomā un kuras sāktas pirms 2017.gada 26.jūnija.).²⁷

Lietas, kas tieši izriet no maksātnespējas procesa un ir ar to cieši saistītas, neietilpst Briseles I regulas materiāltiesiskajā tvērumā, bet ietilpst Regulas Nr. 1345/2000 piemērošanas

²² Senāta Civillietu departamenta 25.03.2019. rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKC–375.

²³ EST 20.01.1994. sprieduma lietā C–129/92 Owens Bank Ltd v Fulvio Bracco and Bracco Industria Chimica SpA 36.punkts;

²⁴ Senāta Civillietu departamenta 25.03.2019. rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKC–375 2.1.punkts.

²⁵ Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām. Pieņemta: 29.05.2000.

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām. Pieņemta: 20.05.2015.

²⁷ Rogerson P. Commentary on Art.1. Book: Magnus U., Mankowski P. European Commentaries on Private International Law ECPIIL. Commentary Volume I Brussels Ibis Regulation. Köln: Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p.72.

jomā.²⁸ Līdz ar to Senāta lēmumā secināts, ka fiziskās personas bankrota process, kas notiek Dānijā, nav atzīstams par prasību Briseles I regulas II nodaļas 9.iedaļas „*Ar lis pendens* saistītas prasības” izpratnē, kas būtu par pamatu piemērot minētās iedaļas normu tiesiskās sekas – atteikties no jurisdikcijas vai apturēt tiesvedību lietā.²⁹

Konkrētajā gadījumā konstatēt, ka Briseles I regula nav piemērojama Dānijā notiekošajam bankrota procesam, autora ieskatā, nebija pārāk sarežģīti. Tomēr praksē iespējami sarežģītāki gadījumi.

Maksātnespējīgas kapitālsabiedrības administratore cēla Kurzemes rajona tiesā prasību pret Lietuvā reģistrētu komersantu par parāda piedziņu.³⁰ Tiesa, pamatojoties uz CPL 132.panta pirmās daļas 6.punktu, nolēma atteikt pieņemt administratores prasības pieteikumu.

Prasības pieteikumā, atsaucoties uz Regulas Nr. 2015/848 6.panta 1.punktu, norādīts, ka maksātnespējīgās kapitālsabiedrības maksātnespējas process pasludināts Latvijā un debitoru parādu atgūšana izriet no maksātnespējas procedūrām. Līdz ar to lieta piekritīga tai tiesai, kurā pasludināts personas maksātnespējas process, t.i., Kurzemes rajona tiesai.

Regulas Nr. 2015/848 6.panta 1.punkts noteic, ka *dalībvalsts, kuras teritorijā saskaņā ar 3.pantu ir sāktas maksātnespējas procedūras, tiesu piekritībā ir izskatīt prasības, kas tieši izriet no maksātnespējas procedūrām un ir cieši saistītas ar tām, piemēram, apstrīdēšanas prasībām. Atbilstoši šā paša panta otrajai daļai, ja 1.punktā minētās prasības ir saistītas ar prasībām civillietās un komerclietās pret to pašu atbildētāju, maksātnespējas procesa administrators var celt abas prasības tās dalībvalsts tiesās, kuras teritorijā atrodas atbildētāja domicils, vai gadījumā, ja prasība ir celta pret vairākiem atbildētājiem, – tās dalībvalsts tiesās, kuras teritorijā atrodas kāda atbildētāja domicils, ar noteikumu, ka šīm tiesām ir piekritība saskaņā ar [Briseles Ibis regulu].*

No minētajām normām pirmās instances tiesa lēmumā secināja, ka: „[T]ās dalībvalsts tiesām, kuras teritorijā ir uzsākta maksātnespējas procedūra, ir piekritīga ar maksātnespēju pamatota atcelšanas (piem., darījuma atzīšana par spēkā neesošu un secīgi zaudēto vai pārdoto aktīvu vērtību atgūšana) prasība, kas celta pret atbildētāju, kura juridiskā adrese ir citā dalībvalstī.”³¹

Ņemot vērā minēto, kā arī Regulas Nr. 2015/848 preambulas 16. un 35.apsvērumu un faktu, ka prasība celta tiesā pret atbildētāju, ar kuru līgums noslēgts pirms maksātnespējīgās

²⁸ EST 10.09.2012. spriedums lietā C–213/10 F-Tex SIA v Lietuvos-Anglijos UAB ‘Jadeccloud-Vilma’.

²⁹ Senāta Civillietu departamenta 25.03.2019. rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKC–375 2.1.punkts.

³⁰ Kurzemes rajona tiesas 27.07.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0082.

³¹ Turpat.

kapitālsabiedrības maksātnespējas pasludināšanas, tiesa lēmumā atzinusi, ka, nosakot konkrētās pārrobežu lietas piekritību, piemērojama Briseles Ibis regula.³²

Autora ieskatā, tiesas gala secinājums ir pareizs, tomēr lēmuma argumentācija ir kļūdaina.

Apstākļi, ka līgums noslēgts pirms vai pēc maksātnespējas pasludināšanas, nevar būt pamatojošs apstākļi tam, vai jurisdikcija lietā nosakāma saskaņā ar Regulu Nr. 2015/848 vai Briseles Ibis regulu. Skatot Briseles I vai Briseles Ibis regulu kopsakarā ar Regulu Nr.1345/2000 vai Regulu Nr. 2015/848, regulas jāinterpretē tā, lai civillietas jurisdikcija tiktu noteikta saskaņā ar vienu no regulām nevis abām.³³

Pārbaudot Briseles Ibis regulas piemērojamību materiāltiesiskajā tvērumā, tiesa noskaidrotu, vai pastāv kāds no izņēmumiem. Juridiskajā literatūrā atzīts, ka likvidatora vai maksātnespējas administratora rīcība, ceļot tiesā prasību pret debitoriem par parādu piedziņu, ir Briseles I un Briseles Ibis regulas materiāltiesiskajā tvērumā.³⁴ Piemēram, EST spriedumā atzina, ka maksātnespējīgas kapitālsabiedrības likvidatora rīcība, atgūstot tās līdzekļus un dividendes no sabiedrības daļu īpašniekiem, ietilpst Briseles konvencijas (attiecīgi, arī regulu) materiāltiesiskajā tvērumā.³⁵

Respektīvi, Briseles Ibis regulas 1.panta otrās daļas b) punktā minētais izņēmums neaptver maksātnespējas administratoru prasības pieteikumus pret maksātnespējīgas personas debitoriem, līdz ar to jurisdikcija šādos gadījumos nosakāma atbilstoši minētās regulas noteikumiem.

No iepriekš minētā secināms, ka nav nozīmes faktam, kad noslēgts līgums starp maksātnespējīgu personu un ārvalstīs domicilētu debitoru – pirms vai pēc maksātnespējas pasludināšanas. Nozīmē ir tam, vai konkrētā civillietā ietilpst vienas vai otras regulas materiālās piemērošanas jomā.

Pārrobežu elementu Latvijas tiesas vienmēr konstatē savos nolēmumos, norādot, ka prasītāja vai atbildētāja domicils ir citā ES dalībvalstī. Minētais elements izpaužas tā, ka civiltiesiskais strīds ir starp pusēm, kuru domicili ir dažādās valstīs.

Atbilstoši Briseles Ibis regulas 6.panta 1.punktam *ja atbildētāja domicils nav kādā dalībvalstī, tad katras dalībvalsts tiesu jurisdikciju, ievērojot 18. panta 1. punktu, 21. panta 2. punktu, 24. un 25. pantu, nosaka minētās dalībvalsts tiesību akti.*

³² Kurzemes rajona tiesas 27.07.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0082.

³³ Schlosser P. Report on the Convention on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice, para. 53. Pieejams: http://aei.pitt.edu/1467/1/commercial_reports_schlosser_C_59_79.pdf [aplūkots 27.03.2019].

³⁴ Rogerson P. Commentary on Art.1. Book: Magnus U., Mankowski P. European Commentaries on Private International Law ECPIIL. Commentary Volume I Brussels Ibis Regulation. Köln: Dr. Otto Schmidt KG, 2016, p.72.

³⁵ EST 10.03.1992. spriedums lietā C–214/89 Powell Duffryn plc v Wolfgang Petereit.

No minētās regulas normas izriet tas, ka tikai ES domicilētas persona, esot atbildētāju statusā, bauda regulā noteikto aizsardzību, proti, paredzamu prasības celšanas vietu. Ja atbildētājs nav domicilēts kādā no ES dalībvalstīm, pārrobežu piekritībai civillietai nosakāma atbilstoši dalībvalsts nacionālajām procesuālajām normām.

2.2. Izņēmuma jurisdikcijas, jurisdikcijas gadījumos, kad lietā ir līgums ar vājāko pusi, un jurisdikcijas noteikšana saskaņā ar pušu vienošanos

Pabeidzot pirmo soli jurisdikcijas noteikšanai, proti, noskaidrojot, ka Briseles Ibis regulas ir piemērojama, tiesa pēc savas iniciatīvas pārbauda, vai nepastāv kāds no izņēmuma jurisdikcijas gadījumiem, vai nav noslēgts līgums ar vājāko pusi, vai pušu vienošanās par jurisdikciju, kas izslēdz vispārīgo noteikumu vai izņēmuma jurisdikcijas noteikumu piemērošanu.

Saskaņā ar minētās regulas preambulas 14.apsvērumu, *lai nodrošinātu patērētāju un darba ņēmēju aizsardzību, aizsargātu dalībvalstu tiesu jurisdikciju situācijās, kurās tām ir izņēmuma jurisdikcija, un lai garantētu pušu autonomiju, atsevišķi šīs regulas jurisdikcijas noteikumi būtu jāpiemēro neatkarīgi no atbildētāja domicila.*

Briseles Ibis regulas 24.pants noteic gadījumus, kad ES dalībvalsts tiesām ir izņēmuma jurisdikcija neatkarīgi no pušu domicila. Piemēram, minētā manta 1.punkts noteic, ka *dalībvalsts tiesām ir izņēmuma jurisdikcija neatkarīgi no pušu domicila lietā, kuras priekšmets ir lietu tiesības saistībā ar nekustamo īpašumu vai nekustamā īpašuma noma/īre – tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas īpašums. Tomēr lietā, kuras priekšmets ir nekustamā īpašuma noma/īre, kas noslēgta pagaidu privātai izmantošanai ne ilgāk kā uz sešiem mēnešiem pēc kārtas, jurisdikcija ir arī tās dalībvalsts tiesām, kurā ir atbildētāja domicils, ar noteikumu, ka īrnieks/nomnieks ir fiziska persona un ka iznomātāja/izīrētāja un īrnieka/nomnieka domicils ir vienā un tajā pašā dalībvalstī.*

Atbilstoši minētās regulas preambulas 18.apsvērumam *saistībā ar apdrošināšanas līgumiem, patērētāju līgumiem un darba līgumiem vājākajai pusei vajadzētu būt aizsargātai ar jurisdikcijas normām, kas ir labvēlīgākas tās interesēm, nekā to paredz vispārējie noteikumi.*

Liela daļa no 88 Latvijas tiesu nolēmumiem, kas pieņemti no 2018.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 12.aprīlim, piemērojot Briseles Ibis regulas noteikumus, ir taisīti lietās, kas attiecas uz apdrošināšanu minētās regulas II nodaļas 3.iedaļas izpratnē.

Kā jau iepriekš minēts, apdrošināšanas līgumu vājākā puse tiek īpaši aizsargāta, paredzot salīdzinoši plašas izvēles iespējas apdrošinājumaņēmējam, apdrošinātajam vai atlīdzības saņēmējam prasības celšanas vietai (Briseles Ibis regulas 11.pants). Turklāt, ja puses vienojušās par jurisdikciju atbilstoši Briseles Ibis regulas 25.pantam, vienošanās nebūs spēkā, ja tā ir pretrunā ar regulas 15.pantu.

Jau no minētajiem 88 nolēmumiem, kas pieņemti lietās, kas attiecas uz apdrošināšanu, pārsvārā visos gadījumos apdrošinātais ceļ tiesā regresa prasību pret apdrošināto, kurš izraisījis ceļa satiksmes negadījumu.

Dažos lēmumos³⁶ tiesas pamato, ka nav piemērojama CPL 28.panta trešā, ceturtnā daļa, jo, pirmkārt, apdrošinātais ceļ tiesā regresa prasību, līdz ar ko atzīstams, ka prasītājs nav cietis no atbildētāja prettiesiskās rīcības Civillikuma 1635., 2347.–2352.panta izpratnē. Otrkārt, ar ceļa satiksmes negadījumu nav nodarīti zaudējumi apdrošinātāja mantai. Prasītāja mantas atrāvums nav atzīstams par tādu, kas radies ceļu satiksmes negadījuma rezultātā, bet gan izriet no Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma³⁷ un apdrošināšanas līgumiskajām attiecībām.³⁸

Kādā citā lietā Zemgales rajona tiesa 2019.gada 15.februāra lēmumā,³⁹ atsaucoties uz Briseles Ibis regulas 27.pantu, norādīja, ka prasība nav piekritīga Latvijas tiesai un atteicās pieņemt personas vienkāršotās procedūras prasības pieteikumu par naudas piedziņu (saistības rašanās pamats saistīts ar apdrošināšanas atlīdzības izmaksu).

Tiesa savu lēmumu motivēja ar Briseles Ibis regulas 7.panta 2.punktu, kas noteic, ka *personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt citā dalībvalstī: lietās, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, – tās vietas tiesās, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu*. Turklāt šīs pašas regulas 14.panta pirmajā daļā norādīts, ka *apdrošinātājs var celt prasību vienīgi tās dalībvalsts tiesās, kurā ir atbildētāja domicils, neatkarīgi no tā, vai atbildētājs ir apdrošinājumaņēmējs, apdrošinātais vai apdrošināšanas atlīdzības saņēmējs*.

Šajā lēmumā konstatēts, ka atbildētājs jau 2013.gadā kā savu vienīgo dzīvesvietas (domicila) adresi norādījis Vācijā, nenorādot papildu deklarēto adresi Latvijā. Tādējādi lieta, ņemot vērā Briseles Ibis regulas 14.panta pirmo daļu, nav piekritīga Latvijas tiesai. Līdzīgas

³⁶ Sk., piem., Zemgales rajona tiesas 04.03.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0057, Zemgales rajona tiesas 14.03.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0070.

³⁷ Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums. Latvijas Vēstnesis, 27.04.2004., Nr. 65.

³⁸ Zemgales rajona tiesas 14.03.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0070.

³⁹ Zemgales rajona tiesas 15.02.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0040.

atziņas lietās, kas attiecas uz apdrošināšanu, pamatojoties uz Briseles Ibis regulas 14.panta pirmo daļu, paustas arī citās lietās.⁴⁰

Zemgales rajona tiesas 2019.gada 15.februāra lēmums atzīstams par pamatotu, tomēr norāde uz Briseles Ibis regulas 7.panta 2.punktu ir nepareiza.

Briseles Ibis regulas II nodaļas 3.iedaļas noteikumiem ir prevalējošs raksturs par īpašās jurisdikcijas noteikumiem (II nodaļas 2.iedaļa). Respektīvi, ja lietā pastāv kāds no II nodaļas 6., 3., 4., 5.iedaļas pamatiem jurisdikcijas noteikšanai, tad tiesai nav jāvērtē šīs nodaļas 2.iedaļā minētie priekšnoteikumi. Konkrētajā gadījumā jurisdikcija nosakāma atbilstoši Briseles Ibis regulas II nodaļas 3.iedaļas „Jurisdikcija lietās, kas attiecas uz apdrošināšanu” noteikumiem, līdz ar ko šīs normas izslēdz īpašās jurisdikcijas noteikumu piemērošanu konkrētajā lietā. Ja lietā ir līgums ar vājāko pusi un Latvijas tiesai nav jurisdikcijas atbilstoši regulas II nodaļas 3., 4., 5.iedaļas noteikumiem, tad nav pamats vērtēt jurisdikcijas esību saskaņā ar īpašās jurisdikcijas noteikumiem.

Dažos gadījumos prasītāji nesekmīgi atsaukušies uz Briseles Ibis regulas preambulas 16.apsvērumu, norādot, ka konkrētajā lietā pastāv cieša saistība starp lietu un Latvijas tiesu, proti, automašīna, ar kuru izraisīts ceļu satiksmes negadījums reģistrēta Latvijā, vai apdrošinātājs reģistrēts Latvijā u.c.

Vienā no šādiem gadījumiem tiesa konstatējusi, ka atbildētāja domicils ir citā ES dalībvalstī, turklāt ceļa satiksmes negadījums, kas ir parāda rašanās pamats, arī noticis citā valstī.⁴¹ Citā gadījumā tiesa par nepamatotu atzinusi prasītāja uzskatu, ka lieta piekritīga Latvijas tiesai, jo atbildētāja transportlīdzeklis un apdrošinātājs reģistrēts Latvijā.⁴²

Šādi argumenti prasības pieteikumos neiztur kritiku, jo, kā jau iepriekš norādīts, lietās, kas izriet no apdrošināšanas, ir konkrēti noteikta kārtībā, kādā ceļama prasība pārrobežu civilstrīdu gadījumā. Fakts, ka automašīna, ar kuru izdarīts ceļu satiksmes negadījums, reģistrēta Latvijā, nevar būt par pamatu jurisdikcijas noteikšanai lietās, kas attiecas uz apdrošināšanu.

Ja lietā nav kāds no izņēmuma jurisdikcijas gadījumiem vai līgums ar vājāko pusi, tiesai jāpārbauda, vai starp lietas dalībniekiem nav noslēgta vienošanās par jurisdikciju.

⁴⁰ Sk., piem., Zemgales rajona tiesas 19.09.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0150, Zemgales rajona tiesas 10.10.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0166, Kurzemes rajona tiesas 21.12.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0153, Zemgales rajona tiesas 21.12.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0238, Zemgales rajona tiesas 07.02.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0029, Kurzemes rajona tiesas 11.02.2019. lēmuma lietā ar arhīva Nr. 3–10/0024 2.1.punktu, Zemgales rajona tiesas 11.02.2019. lēmuma lietā ar arhīva Nr. 3–10/0033 4.4., 4.5.punktu.

⁴¹ sk., piem., Zemgales rajona tiesas 22.10.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0180, Zemgales rajona tiesas 20.11.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0208, Kurzemes rajona tiesas 21.12.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0153, Zemgales rajona tiesas 11.02.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0033.

⁴² Kurzemes rajona tiesas 11.02.2019. lēmuma lietā ar arhīva Nr. 3–10/0024 2.2.punkts.

Briseles Ibis regulas preambulas 19.apsvēruma noteikums, ka, *izņemot šajā regulā noteikto izņēmuma jurisdikcijas pamatojumu gadījumus, būtu jāievēro līgumslēdzēju pušu autonomija līgumos, kas nav apdrošināšanas, patērētāju vai darba līgumi, attiecībā uz kuriem ir atļauta vienīgi ierobežota autonomija noteikt tiesu, kurai ir jurisdikcija.*

Atbilstoši minētās regulas 25.panta 1.punktam, *ja puses neatkarīgi no to domicila ir vienojušās par to, ka kādas dalībvalsts tiesai vai tiesām ir jurisdikcija izskatīt jebkādu strīdu, kas radušies vai varētu rasties saistībā ar konkrētām tiesiskām attiecībām, tad jurisdikcija ir minētajai tiesai vai tiesām, ja vien šī vienošanās saskaņā ar minētās dalībvalsts tiesību aktiem nav spēkā neesoša attiecībā uz tās spēkā esamību pēc būtības. Tā ir izņēmuma jurisdikcija, ja vien puses nav vienojušās citādi.*

No šīs normas (Briseles konvencijas 17.panta un Briseles I regulas 23.panta 1.punkts) izriet pušu autonomija vienoties par piekritīgās valsts tiesu, lai puses zinātu, kurā ES dalībvalsts tiesā celt prasību.⁴³ Rakstveida līgums nav vienīgais veids, kā puses var vienoties par jurisdikciju, proti, svarīgi, lai tiesa var redzēt, ka puses tiešām paudušas gribu vienoties par konkrētu jurisdikciju, proti, ir jāizpildās Briseles Ibis 25.pantā minētajām prasībām.⁴⁴ Turklāt, lai noskaidrotu, vai puses ir vienojušās par jurisdikciju Briseles Ibis regulas 25.panta izpratnē, nav piemērojami nacionālie normatīvie akti, kā arī tiesām nav jāvērtē līguma spēkā esība.⁴⁵

EST savos nolēmumos devusi dažādus vērtējumus konkrētiem gadījumiem, kad puses it kā vienojušās par jurisdikciju. Proti, dažos nolēmumos noteikts, ka, ja šāda vienošanās bija iekļauta līgumā, tad otrai pusei ir jāzina par šādu noteikumu esību. Piemēram, situācijā, kad kapitālsabiedrības statūtos noteikta jurisdikcija strīdu izskatīšanai, katram sabiedrības daļu īpašniekiem par to ir jāzina, ja statūti tiem ir pieejami sabiedrības juridiskajā adresē vai publiskā reģistrā.⁴⁶

Vienošanās noteikumiem par jurisdikciju jābūt skaidri noteiktiem un precīziem.⁴⁷ Tiesai jāvar pārliecināties, ka vienošanās par konkrētas valsts tiesu strīdu izskatīšanai ir lietas dalībnieku skaidrs gribas izpaudums. Piemēram, ja pārdevējs norāda, ka noteikumi par strīdu izskatīšanas vietu iekļauti tā vispārīgajos tirdzniecības noteikumos, tad šāda vienošanās atzīstama par neatbilstošu Briseles Ibis regulas 25.pantam (Briseles konvencijas 17.pants un Briseles I regulas 23.pants).⁴⁸ Autora ieskatā, gadījumā, ja pušu noslēgtajā līgumā tiktu iekļauts

⁴³ Sk. piem., EST 24.06.1986. spriedumu lietā C-22/85 Rudolf Anterist v Crédit lyonnais,

⁴⁴ Briggs A. Agreements on jurisdiction and choice of law. New York: Oxford University Press, 2008, p.242.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ EST 10.03.2010. spriedums lietā C-214/89 Powell Duffryn plc v Wolfgang Petereit.

⁴⁷ EST 14.12.1976. spriedums lietā C-24/76 Estasis Salotti di Colzani Aimò e Gianmario Colzani s.n.c. v Rüwa Polstereimaschinen GmbH.

⁴⁸ Turpat.

punkts par to, ka pusēm ir zināmi vispārīgo noteikumu saturs un strīdu gadījumā tie ir piemērojami, tad būtu atzīstams, ka šāda vienošanās par jurisdikcijas noteikšanu ir saistoša līguma dalībniekiem. Veiksmīgs līguma noteikumu formulējums par jurisdikciju var ietekmēt šīs vienošanās spēkā esību Briseles Ibis regulas 25.panta izpratnē.

Vienošanās par jurisdikciju esība ir šķērslis, kas liedz tiesai, nosakot jurisdikciju, piemērot vispārīgās kārtības vai īpašās jurisdikcijas noteikumus.⁴⁹ Noteikumi, kas paredz jurisdikcijas noteikšanu gadījumos, kad lietā ir līgums ar vājāko pusi, prevalē pār noteikumiem par jurisdikcijas noteikšanu saskaņā ar pušu vienošanos. Līdz ar to secināms, ka vienošanās par jurisdikciju esības pārbaude ir nākamais secīgais solis pēc tam, kad tiesa noskaidro, vai nav kāds no Briseles Ibis regulas II nodaļas 6., 3., 4., 5.iedaļas pamatiem jurisdikcijas noteikšanai.

Tomēr puses var vienoties par jurisdikciju arī gadījumos, kad lietā ir līgums ar vājāko pusi. Jāpiebilst, ka no iepriekš minēto iedaļu ietvertajām normām (15., 19., 23. un 24.pants) izriet, ka vienošanās par jurisdikciju, kas neatbilst šiem noteikumiem, nav spēkā.⁵⁰

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa, atsakot pieņemt prasības pieteikumu par parāda piedziņu,⁵¹ konstatēja, ka prasītāja (kapitālsabiedrība, kas reģistrēta Latvijā) un atbildētājs (komersants, kas reģistrēts Lietuvā) līgumā, no kura izriet prasījuma tiesības, vienojušies, ka strīdi izšķirami saskaņā ar Latvijas normatīvajiem aktiem. Tomēr puses līgumā nav vienojušās par piekritīgo tiesu. Tādējādi jurisdikcija konkrētajā lietā nosakāma atbilstoši Briseles Ibis regulai.

Šajā nolēmumā tiesa pamatoti secinājusi, ka puses konkrētajā gadījumā līgumā vienojušās par piemērojamajām materiālo tiesību normām strīdu risināšanai nevis jurisdikciju minētās regulas 25.panta izpratnē.

Savukārt citā lietā tiesa, apmierinot prasību, konstatēja, ka puses (Latvijā reģistrēta kapitālsabiedrība un Zviedrijā reģistrēts komersants) atbilstoši Brisles Ibis regulas 25.panta pirmajai daļai vienojās par to, ka strīdi skatāmi Latvijas tiesā.⁵²

Analizējot Latvijas tiesu praksi, autors neatrada tādu tiesas nolēmumu, kurā tiesa tieši norādītu, ka nav konstatējama izņēmuma jurisdikcija (Briseles Ibis regulas 24.pants), piemēram, lietās saistībā ar nekustamo īpašumu. Tāpat arī tiesa nolēmumos nenorāda faktisko apstākļu vērtējumu tam, vai lietā ir līgums ar vājāko pusi (Briseles Ibis regulas II nodaļas 3.iedaļa „Jurisdikcija lietās, kas attiecas uz apdrošināšanu”, II nodaļas 4.iedaļa „Jurisdikcija attiecībā uz patērētāju līgumiem”, II nodaļas 5.iedaļa „Jurisdikcija attiecībā uz atsevišķiem darba līgumiem”).

⁴⁹ Briggs A. Agreements on jurisdiction and choice of law. New York: Oxford University Press, 2008, p.243.

⁵⁰ Ibid, p.238–239.

⁵¹ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 14.12.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0707.

⁵² Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 02.11.2018. spriedums lietā Nr. C30301118.

Protams, minētās darbības jurisdikcijas noteikšanai var uzskatīt par liekām, ja acīmredzami konstatējams, ka, piemēram, lietā nav strīda par īpašuma tiesībām uz nekustamo īpašumu vai prasītājs nav patērētājs Briseles Ibis regulas 17.panta izpratnē, vai lietā nav pušu noslēgta vienošanās par jurisdikciju, tomēr loģiska un secīga dzīves gadījuma novērtēšana un salīdzināšana ar Briseles Ibis regulas normu faktiskajiem sastāviem, var pilnībā izslēgt jebkādu kļūdu, piemērojot minētās regulas noteikumus un to tiesiskās sekas.

Turklāt CPL 193.panta piektā daļa noteic, ka sprieduma *motīvu daļā norāda lietā konstatētos faktus, pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, un argumentus, ar kuriem noraidīti tie vai citi pierādījumi. Šajā daļā norāda arī normatīvos aktus, pēc kuriem tiesa vadījusies, un konstatēto lietas apstākļu juridisko novērtējumu, kā arī tiesas secinājumus par prasības pamatotību vai nepamatotību.* Savukārt atbilstoši šā paša likuma 230.panta ceturtajai daļai lēmuma *motīvu daļā norāda konstatētos faktus, pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas vai tiesneša secinājumi un argumenti, kā arī normatīvos aktus, pēc kuriem tiesa vadījusies.*

Līdz ar to, autora ieskatā, tiesai, ja tā nolēmumā piemēro Briseles Ibis regulas normas, ir pienākums norādīt secīgu regulas piemērošanas gaitu, norādot uz tādu apstākļu esību vai neesību, kas rada priekšnoteikumus vai tieši izslēdz izņēmuma jurisdikcijas vai regulas II nodaļas 3., 4., 5.iedaļas noteikumu piemērošanu.

2.3. Domicils

Jau iepriekš darbā pieminēts jēdziens „*domicils*”, kas Briseles Ibis regulas piemērošanas gadījumos ir ļoti nozīmīgs. Šajā apakšnodaļā tiks atklāts šā jēdziena saturs minētās regulas kontekstā.

Briseles Ibis regulas preambulas 13.apsvēruma noteic, ka *jābūt saistībai starp tiesvedību, kam piemēro šo regulu, un dalībvalstu teritoriju. Tāpēc kopēji noteikumi par jurisdikciju principā būtu jāpiemēro, ja atbildētāja domicils ir kādā dalībvalstī.*

Savukārt saskaņā ar šīs pašas regulas preambulas 14.apsvērumu *uz atbildētāju, kura domicils nav kādā dalībvalstī, būtu jāattiecas valsts noteikumiem par jurisdikciju, ko piemēro tās dalībvalsts teritorijā, kuras tiesā ir celta prasība.*

Kādā lietā Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa, daļēji apmierinot ārvalsts komersanta prasību pret vairākām personām par parāda piedziņu, konstatēja, ka lieta ir

piekritīga Latvijas tiesai, jo visu atbildētāju (gan fizisku, gan juridisku personu) domicili ir Latvijā.⁵³

Briseles Ibis regulas 62.panta pirmā daļa noteic, ka, *lai noteiktu, vai puses domicils ir dalībvalstī, kuras tiesā ir celta prasība, tiesa piemēro savus tiesību aktus*. Savukārt atbilstoši šā paša panta otrajai daļai, *ja puses domicils nav dalībvalstī, kuras tiesā ir celta prasība, tad, lai noteiktu, vai puses domicils ir citā dalībvalstī, tiesa piemēro minētās dalībvalsts tiesību aktus*.

Atbilstoši Briseles Ibis regulas preambulas 15.apsvēruma pēdējam teikumam *juridiskas personas domicils jānosaka autonomi, lai kopējos noteikumus padarītu pārskatāmākus un novērstu jurisdikcijas kolīzijas*.

Saskaņā ar šīs regulas 63.panta pirmo daļu *regulā uzņēmēj sabiedrības vai citas juridiskās personas, vai fizisku un juridisku personu apvienības domicils ir vietā, kur ir tās: a) statūtos noteiktā atrašanās vieta; b) galvenais birojs; vai c) galvenā darbības vieta*.

Fizisku personu domicils (62.pants), kā tas izriet no regulas teksta, nav autonomi jēdziens. Proti, fiziskas persona domicils nosakāms atbilstoši tās valsts materiālo tiesību normām, kurā celt prasība. Savukārt, ja tiesai jānoskaidro, vai fiziskas personas domicils ir citā valstī, tiesa piemēro attiecīgās valsts materiālo tiesību normas (62.panta 2.punkts).

Proti, ja prasītājs ceļ tiesā prasību pret atbildētāju (fizisku personu) Itālijā, norādot, ka tā domicils ir Itālijā, tiesa piemēros Itālijas normatīvos aktos, lai noskaidrotu, vai atbildētājs ir domicilēts Itālijā. Savukārt, ja prasītājs ceļ prasību pret atbildētāju (fizisku personu) Itālijā, pamatojoties uz kādu no īpašās jurisdikcijas noteikumiem norādot, ka tā domicils ir Francijā, tiesa piemēros Francijas normatīvos aktos, lai noskaidrotu, vai atbildētājs ir domicilēts Francijā. Tātad, lai noskaidrotu, vai fiziskas personas domicils ir kādā konkrētā ES dalībvalstī, tiesai jāpiemēro attiecīgās dalībvalsts, kurā persona varētu būt domicilēta, nacionālie normatīvie akti.

Civillikuma 7.pants noteic, ka *dzīves vieta (domicils) ir tā vieta, kur persona ir labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur pastāvīgi dzīvot vai darboties*. Vienai personai var būt arī vairākas dzīves vietas. *Pagaidu uzturēšanās nerada dzīves vietas tiesiskās sekas un ir apspriežama ne pēc tās ilguma, bet pēc nodoma*. Atbilstoši Dzīvesvietas deklarēšanās likuma⁵⁴ 3.panta pirmajai daļai *dzīvesvieta ir jebkura personas brīvi izraudzīta ar nekustamo īpašumu saistīta vieta (ar adresi), kurā persona labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur dzīvot, kurā dzīvot tai ir tiesisks pamats un kuru šī persona atzīst par vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību*.

No minētajām normām secināms, ka domicila jēdziens ir plašāks par deklarētās dzīves vietas jēdzienu. Proti, dzīves vietas Latvijā deklarēšanas fakts nav vienīgais kritērijs, lai

⁵³ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 03.05.2018. spriedums lietā Nr. C32349714.

⁵⁴ Dzīvesvietas deklarēšanas likums. Latvijas Vēstnesis, 10.07.2002., Nr. 104.

noteiktu personas domicilu. Katrā gadījumā tiesai rūpīgi jāizvērtē lietas apstākļi, noskaidrojot personas dzīves vietu Civillikuma 7.panta izpratnē.

Piemēram, var būt gadījumi, kad atbildētājs apgalvo, ka viņa domicils ir kādā ārvalstī nevis Latvijā. Saskaņā ar Dzīvesvietas deklarēšanās likuma 6.panta piekto daļu, *ja personas dzīvesvieta ir ārvalstī, dzīvesvietas deklarēšanas pienākums ir izpildīts, ja dzīvesvietas deklarētājs sniedzis ziņas par dzīvesvietu Iedzīvotāju reģistra likumā noteiktajā kārtībā*. Autora ieskatā, gadījumos, kad persona sniegusi ziņas par dzīvesvietu ārvalstī Iedzīvotāju reģistra likumā⁵⁵ noteiktajā kārtībā, nav pamata izdarīt automātisku secinājumu, ka atbildētāja domicils nav Latvijā. Tiesai vispusīgi jāpārbauda lietas faktiskie apstākļi to kopsakarā, noskaidrojot, vai atbildētājam nav Latvijā darba vieta, vai nekustamie īpašumi, vai kādi citi apstākļi, kas liecinātu par to, ka atbildētāja dzīves vieta Civillikuma 7.panta izpratnē ir arī Latvijā.

Turpmākajās rindkopās apkopotas dažas atziņas tiesu nolēmumos, kuros tiesa, piemērojot Briseles Ibis regulas noteikumus, noskaidroja atbildētāja domicilu.

Vairākos nolēmumos tiesas atstājušas prasības pieteikumu bez izskatīšanas, pamatojoties uz CPL 219.panta pirmās daļas 5.punktu, piemēram, konstatējot, ka atbildētāja domicils un saistību izpildes vieta nav Latvijā.⁵⁶

Vienā gadījumā Rīgas rajona tiesa atstāja prasības pieteikumu bez izskatīšanas⁵⁷ turpmāk norādīto iemeslu dēļ.

Atbilstoši CPL 219.panta pirmās daļas 5.punkt *tiesa atstāj prasību bez izskatīšanas, ja saskaņā ar Latvijas Republikai saistošiem starptautiskiem līgumiem un Eiropas Savienības tiesību normām lieta nav piekritīga Latvijas tiesai*.

Prasītāja (Latvijā reģistrēta kapitālsabiedrība) cēla tiesā prasību pret ārvalstī reģistrētu komersantu, kura domicils ir Vācijā, par līguma izpildi, kā arī parāda un likumisko procentu piedziņu.

Prasības pieteikumā norādīts, ka Latvijā reģistrēta kapitālsabiedrība un atbildētājs noslēdza pirkuma – pārdevuma līgumu. Pircēja savas saistības izpildīja, veicot samaksu pilnā apmērā, tomēr preces netika piegādātas. Tā kā pārdevējs, pircējas ieskatā, neizpildīja savas saistības, pircēja paziņoja par vienpusēju atkāpšanos no līguma, pieprasot atmaksāt samaksāto pirkuma maksu. Vēlāk pircēja cedēja prasītājai savas prasījuma tiesības pret pārdevēju.

Prasītājas ieskaitā, saistību izpildes vieta atbilstoši lietā esošajam rēķinam ir Latvijā, līdz ar to lieta ir piekritīga Latvijas tiesai. Tomēr tiesa lēmumā konstatēja, ka rēķinā kā saistību

⁵⁵ Iedzīvotāju reģistra likums. Latvijas Vēstnesis, 10.09.2002., Nr. 261/264.

⁵⁶ Sk., piem., Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas 26.10.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0597, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 28.11.2018. lēmumu civillietā Nr. C32156817, Rīgas rajona tiesas 03.12.2018. lēmumu lietā Nr. C33610117.

⁵⁷ Rīgas rajona tiesas 03.12.2018. lēmums lietā Nr. C33610117.

izpildes vieta norādīta atbildētāja noliktava Vācijā. Ņemot vērā minēto, kā arī Briseles Ibis regulas 5.panta pirmo daļu un 2.–7.nodaļu, tiesa atzinusi, ka prasība ir atstājama bez izskatīšanas, jo lieta piekritīga Vācijas tiesai.

Citā lēmumā, atstājot prasības pieteikumu bez izskatīšanas, tiesa atzina, ka: „[...] *strīda izskatīšana dalībvalsts, kas nav atbildētāja domicila valsts, tiesā ierobežotu un pārkāptu atbildētājas [Eiropas Cilvēktiesību Konvencijas]⁵⁸ 6.pantā nostiprinātās tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, kas ietver tiesības uz ikvienas [...] personas tiesību un likumīgo interešu aizsardzību, taisnīgumu gan materiāltiesisko, gan procesuāltiesisko aspektu ziņā. Tā kā atbildētājs izvirzīja iebildi par Latvijas tiesas kompetences [neesību] šā strīda izšķiršanā, [...] Latvijas tiesai nav pieļaujams atzīt savu jurisdikciju kā tādu, kas iegūta pēc civillietas ierosināšanas.*”⁵⁹

Citos gadījumos⁶⁰ prasītāji, atbildētāja domicilam esot citā ES dalībvalstī, ceļ Latvijas tiesā prasību, pamatojoties uz CPL 27.panta otro daļu, kas noteic, ka *prasība pret atbildētāju, kura dzīvesvieta nav zināma vai kuram nav pastāvīgas dzīvesvietas Latvijā, ceļama pēc viņa nekustamā īpašuma atrašanās vietas vai pēc viņa pēdējās zināmās dzīvesvietas.*

Minētā CPL panta noteikumi attiecas uz fiziskām personām⁶¹ un piemērojama gadījumos, kad atbildētājs nav izpildījis Dzīvesvietas deklarēšanās likuma 6.pantā minēto pienākumu deklarēties, lai nodrošinātu prasītājam tiesas pieejamību.⁶²

Tomēr minētajai CPL normai nav nozīmes stadijā, kad nosakāma piekritīgā valsts, kuras tiesā ceļama prasība. Konstatējot Briseles Ibis regulas piemērojamības pamatus, kas minēti iepriekšējās apakšnodaļās, tiesa piemēro regulu nevis CPL. Atzīstot, ka minētā regula ir piemērojama un Latvijas tiesai ir jurisdikcija konkrētajā lietā, piekritīgā tiesa Latvijā nosakāma atbilstoši nacionālo procesuālo tiesību normām.

Izņēmums būtu gadījumos, kad tiesa nekonstatē, ka atbildētājam būtu domicils kādā no ES dalībvalstīm atbilstoši attiecīgās dalībvalsts normatīvajiem aktiem, vai, kad atbildētāja domicils ir ārvalstī, kura nav ES dalībvalsts. Ja atbildētājs dzīvo valstī, kura nav ES dalībvalsts un ar šo valsti Latvija nav noslēgusi tiesiskās sadarbības līgumu, tad, atzīstot, ka piemērojamas nacionālās normas, tiesa var konstatēt priekšnoteikumus tiesvedības ierosināšanai, pamatojoties uz CPL 27.pantu. Citiem vārdiem, minētā CPL norma var tikt piemērota gadījumos, kad atbildētājs (fiziska persona) atrodas ārvalstī, kas nav ES dalībvalsts vai valstī, ar kuru Latvija

⁵⁸ Eiropas Padomes Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieņemta: 04.11.1950.

⁵⁹ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 28.11.2018. lēmums civillietā Nr. C32156817.

⁶⁰ Sk., piem., Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 28.11.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. CA–0646–18.

⁶¹ Ose D., Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 27.pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 105.lpp.

⁶² Turpat, 106.lpp.

nav noslēgusi tiesiskās sadarbības līgumu, ja atbildētājs nav izpildījis Dzīvesvietas deklarēšanās likumā minēto pienākumu paziņot savu dzīves vietu Iedzīvotāju reģistra likuma noteiktajā kārtībā.

2.4. Jurisdikcijas noteikšanas vispārīgie noteikumi un īpašā jurisdikcija

Briseles Ibis regulas preambulas 15.apsvērums noteic, ka *jurisdikcijas noteikumiem vajadzētu būt ļoti paredzamiem, un tiem būtu jābalstās uz principu, ka jurisdikcijas pamatā ir atbildētāja domicils. Jurisdikcijai vienmēr vajadzētu būt pieejamai ar šādu pamatojumu, izņemot dažās skaidri noteiktās situācijās, kurās strīda priekšmets vai pušu autonomija garantē citu sasaistes faktoru.*

Saskaņā ar šīs pašas regulas preambulas 16.apsvērumu *papildus atbildētāja domicilam vajadzētu būt alternatīviem jurisdikcijas pamatojumiem, kuru pamatā ir cieša saistība starp tiesu un lietu vai kuru nolūks ir veicināt pareizu tiesvedības norisi. Ciešas saistības pastāvēšanai būtu jānodrošina juridiskā noteiktība un jānovērš iespējamība, ka prasību pret atbildētāju ceļ viņam saprātīgi neparedzamā dalībvalsts tiesā. Tas ir jo īpaši svarīgi strīdos par ārpuslīgumiskām saistībām, kas izriet no privātās dzīves un personas tiesību aizskārumiem, tostarp no goda aizskaršanas un neslavas celšanas.*

Briseles Ibis regulas 4.panta pirmā daļa (*saskaņā ar šo regulu personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt minētās dalībvalsts tiesā neatkarīgi no viņu pilsonības*) dod tiesības prasītājam celt prasību tiesā pret atbildētāju viņa domicila valstī. Taču saskaņā ar šīs pašas regulas 5.panta 1.punktu *personas, kuru domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt citas dalībvalsts tiesā vienīgi saskaņā ar šīs nodaļas 2. līdz 7. iedaļā izklāstītajiem noteikumiem.*

No minētajām normām izriet secinājums, ka regulas 4.pantā paredzētie noteikumi jurisdikcijas noteikšanai ir vispārējs princips, taču izņēmums no šī principa ir šajā regulā paredzētās īpašās jurisdikcijas normas, kas piemērojamas ierobežotā skaitā gadījumu, kuros personu vai iesūdzēt citas dalībvalsts tiesā.⁶³

Īpašās jurisdikcijas normas noteiktas Briseles Ibis regulas II nodaļas 2.iedaļā (7.–9.pants). Atbilstoši šīm normām prasītājs var celt tiesā prasība pret atbildētāju ES dalībvalstī, kurā atbildētājs nav domicilēts.⁶⁴

⁶³ sk. EST 13.07.2006. spriedumu lietā C–103/05 Reisch Montage AG v Kiesel Baumaschinen Handels GmbH un Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 29.11.2012. lēmuma lietā Nr. SKC–2269/2012 8.1.3.punkts.

⁶⁴ Hartley T.C. International Commercial Litigation. Text, Cases and Materials on Private International Law. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, p.44.

Kā vienu no īpašās jurisdikcijas veidiem var minēt Briseles Ibis regulas 7.panta 5.punktā noteikto veidu (*attiecībā uz strīdu, kas izriet no filiāles, aģentūras vai citas struktūras darbības – filiāles, aģentūras vai cita struktūras atrašanās vietas tiesās*), proti, attiecībā uz strīdiem, kas rodas kādas filiāles vai pārstāvniecības dēļ, prasība var tikt celta arī pret šīm personām kā atbildētājiem.⁶⁵

EST, interpretējot Briseles I regulas 5.panta 5.punktā, kas ir analoga norma Briseles Ibis regulas 7.panta 5.punktam, minētos jēdzienus „filiāle”, „aģentūra” un „cita struktūra”, identificējusi divus kritērijus, kas nosaka, vai tiesvedība tiesā par kādas no šo kategoriju struktūrvienībām darbību ir saistīta ar dalībvalsti.

Pirmkārt, minētie jēdzieni presumē darījumu veikšanas centra esamību, kas ilgtermiņā uzdodas kā mātes uzņēmuma atvasinājums uz ārpusi. Šim centram ir jābūt vadībai un materiālā ziņā aprīkotam tā, lai tas būtu spējīgs slēgt darījumus ar trešajām personām un tām nebūtu tieši jāvēršas mātes uzņēmumā.⁶⁶

Otrkārt, strīdam būtu jāattiecas vai nu uz darbībām, kas saistītas ar šo vienību ekspluatāciju, vai arī saistībām, ko tās uzņēmušās mātes uzņēmuma vārdā, ja šīs saistības ir jāizpilda valstī, kur tās atrodas.⁶⁷

Savukārt gadījumos, kad ir vairāki atbildētāji, var tikt piemērots Briseles Ibis regulas 8.panta 1.punkts (*personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var arī iesūdzēt, ja šī persona ir viens no vairākiem atbildētājiem – tās vietas tiesās, kurā kādam no atbildētājiem ir domicils, ja prasības ir tik cieši saistītas, ka ir lietderīgi tās izskatīt un izlemt kopā, lai izvairītos no riska, ka atsevišķā tiesvedībā tiek pieņemti nesavienojami spriedumi*).

Lai piemērotu minēto normu, tiesai jāizvērtē, vai dažādās prasības, kuras tiesā cēlis prasījis pret dažādiem atbildētājiem, ir savstarpēji saistītas, vai tās ir lietderīgi izskatīt kopā, lai novērstu nesavienojamu spriedumu risku, ko rada atsevišķa tiesvedības vienas un tās pašas faktiskās un juridiskās situācijas ietvaros.⁶⁸

Ja vieni un tie paši lietas dalībnieki iesaistīti divās vai vairākās tiesvedībās dažādās dalībvalstu tiesās, kuru pamatā ir vienas un tās pašas līgumiskās attiecības, kuras izpildi cenšas panākt viena puse, savukārt otra puse – līguma atcelšanu, tad secināms, ka centrālais jautājums šajās tiesvedībās ir tas, vai līgums ir saistošs.⁶⁹

⁶⁵ Augstākās tiesas Civillietu departamenta 20.06.2014. lēmuma lietā Nr. SKC–1306/2014 6.2.2.punkts.

⁶⁶ EST 19.07.2012. spriedums lietā C–154/11 Ahmed Mahamdia v People’s Democratic Republic of Algeria.

⁶⁷ Turpat.

⁶⁸ EST 11.10.2007. spriedums lietā C–98/06 Freeport plc v Olle Arnoldsson.

⁶⁹ Augstākās tiesas Civillietu departamenta 20.06.2014. lēmuma lietā Nr. SKC–1306/2014 6.2.3.punkts.

Turpmākajās rindkopās autors izklāstīs dažu lietu, kuros bijis jautājums par Briseles Ibis regulas II nodaļas 1. vai 2. iedaļas noteikumu piemērošanu, faktiskos apstākļus un tiem doto Latvijas tiesas vērtējumu, paužot savu viedokli par nolēmumu pamatotību.

Ar Vidzemes rajona tiesas 2018.gada 20.novembra lēmumu⁷⁰ atteikts pieņemt prasības pieteikumu par parāda piedziņu, pamatojoties uz CPL 132.panta pirmās daļas 6.punktu. Lēmumā konstatēts, ka atbildētājas deklarētā dzīvesvieta (domicils) ir Lielbritānijā. Prasības pieteikumam nav pievienoti pierādījumi, kas ļautu piemērot CPL normas par speciālo piekritību (CPL 27.pants) un dotu prasītajam tiesības celt prasību Vidzemes rajona tiesā. Tiesa uzskata, ka atbilstoši Briseles Ibis regulas 4.panta pirmajai daļai konkrētajā gadījumā prasība ceļama Lielbritānijas kompetentajā tiesā pēc atbildētājas deklarētās dzīves vietas. Par minēto lēmumu prasītāja iesniedza blakus sūdzību.

Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2019.gada 26.febrārī nolēma⁷¹ pārsūdzēto lēmumu atcelt un jautājumu nodot jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā. Apgabaltiesas lēmumā norādīts, ka pirmās instances tiesa nepamatoti balstījies tikai uz Briseles Ibis regula 4.panta noteikumiem. Atbilstoši minētās regulas 7.panta 1.punkta b) apakšpunktam lietas izskatīšana var būt piekritīga arī Latvijas tiesai, jo prasība celta par parāda piedziņu, kas izriet no prasītājas sniegtajiem pakalpojumiem Latvijā. To, ka atbildētāja domicils nevar būt vienīgais kritērijs jurisdikcijas noteikšanai, paredz Briseles Ibis regulas preambulas 16.apsvēruma. „, [Prasītājas] *domicils ir Latvijā, pakalpojums piegādāts Latvijā, tā piegādes laikā abu pušu [...] domicils bija Latvijā. Līdz ar to apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesai jāņem vērā, ka lietas ciešāka saistība sakarā ar pušu pastāvējušām faktiskajām līgumattiecībām, no kurām izriet prasījums par parāda piedziņu, ir ar Latvijas tiesu nekā [...] atbildētājas domicila dēļ ar Lielbritānijas tiesu.*”⁷²

Citā lietā Rīgas apgabaltiesa 2019.gada 22.janvāra lēmumā⁷³ atzina, ka atbilstoši Briseles Ibis regulas vispārējam principam pārrobežu civillietas un komerclietas ietilpst atbildētāja domicila dalībvalsts tiesu kompetencē, vienlaikus paredzot vairākus izņēmumus no šā principa.

Gan Briseles I regulas 5.panta 1.punkta b) apakšpunktā, gan Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkta b) apakšpunktā lietotais jēdziens „pakalpojums” nozīmē vismaz to, ka puse, kas sniedz šos pakalpojumus, veic konkrētu darbību, saņemot par to atlīdzību.⁷⁴ Apgabaltiesas ieskatā,

⁷⁰ Vidzemes rajona tiesas 20.11.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0113.

⁷¹ Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 26.02.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. CA–0133–19.

⁷² Turpat.

⁷³ Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 22.01.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. CA–0735–19.

⁷⁴ EST 14.07.2016. sprieduma lietā C–196/15 Granarolo 37.punkts.

prasītājas dotais aizdevums atbildētājam ir uzskatāms par pakalpojumu Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkta b) apakšpunkta izpratnē,⁷⁵ ko pamato ar EST paustajām atziņām⁷⁶.

Pirmās instances tiesai, lemjot jautājumu par prasības pieteikuma piekritību Latvijas tiesai, bija jāņem vērā ne tikai atbildētājas domicils, bet arī jāvērtē apstākļi, vai neizpildās citi jurisdikcijas pamati, kas prasītājam dotu iespēju celt prasību Latvijas tiesā.⁷⁷ „[...] [P]irmās instances tiesai bija jāņem vērā, ka atbildētājas domicils nevar būt vienīgais kritērijs jurisdikcijas noteikšanai [...]”⁷⁸

Svarīgi piebilst, ka lietā ar arhīva Nr. CA–0735–19, prasības celšana tiesā Latvijā tika pamatota ar CPL 27.panta otro daļu – pēc atbildētāja nekustamā īpašuma atrašanās vietas nevis tādēļ, ka pakalpojums tika sniegts Latvijā.

Abās lietās (lietā ar arhīva Nr. CA–0133–19 un lietā ar arhīva Nr. CA–0735–19) konstatējams viens un tas pats centrālais starptautiskā civilprocesa problēmjaucējums. Vai tiesai pēc savas iniciatīvas jāpārbauda īpašās jurisdikcijas noteikumos paredzēto gadījumu esība, ja uz tiem nav norādījis kāds no lietas dalībniekiem? Autors uzskata, ka atbilde ir noliedzoša.

Kā pamatoti norādījusi gan Vidzemes apgabaltiesa, gan Rīgas apgabaltiesa, Briseles Ibis regulas 4.pantā norādīta vispārīgā kārtība jurisdikcijas noteikšanai. Tomēr, minētās regulas II nodaļas 2.iedaļas („Īpašā jurisdikcija”) noteikumiem nav prevalējoša rakstura pār II nodaļas 1.iedaļas („Vispārīgie noteikumi”) normām. Prasītājs vienmēr var celt tiesā prasību pēc atbildētāja domicila, ja to vēlas.⁷⁹ Respektīvi, pastāvot kādam no īpašās jurisdikcijas priekšnoteikumiem, lai ES dalībvalstij būtu jurisdikcija skatītu civillietu, prasītājam ir izvēlēs brīvība – celt tiesā prasību atbilstoši īpašās jurisdikcijas vai vispārīgās kārtības noteikumiem.

Autora ieskatā, Briseles Ibis regulas II nodaļas normas aizsargā atbildētāju tiesības, nosakot paredzamas strīdu izskatīšanas vietas atkarībā no prasības priekšmeta. To apstiprina arī minētās regulas II nodaļas 3., 4. un 5.iedaļa, jo šo iedaļu normās ir tieši noteikts, ka prasību tiesā var celt gan atbildētāja domicila valstī, gan noteiktos gadījumos prasītāja domicila valstī. Piemēram, ja patērētājs, kurš atbilstoši minētās regulas 18.panta noteikumiem var celt prasību tiesā pēc sava domicila, izvēlas vērsties atbildētāja domicila valsts tiesā, tad tas nav pamats atteikumam pieņemt prasības pieteikumu.

Autora ieskatā, tiesai nav pamata atteikt pieņemt prasības pieteikumu, ja prasītājs, kurš atbilstoši īpašās jurisdikcijas noteikumiem varētu celt prasību tiesā pēc sava domicila, izvēlas celt prasību tiesā vispārīgā kārtībā, respektīvi, saskaņā ar Briseles Ibis regulas 4.pantu

⁷⁵ Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 22.01.2019. lēmuma lietā ar arhīva Nr. CA–0735–19 6.1.punkts.

⁷⁶ EST 15.06.2017. sprieduma lietā C–249/16 Kareda 38.punkts.

⁷⁷ Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 22.01.2019. lēmuma lietā ar arhīva Nr. CA–0735–19 6.3.punkts.

⁷⁸ Turpat.

⁷⁹ Van Calster G. European Private International Law. Second Edition. Portland: Hart Publishing, 2016, p.136.

atbildētāja domicila valstī. Īpaši jāuzsver, ka prasītājs vienmēr var celt prasību vispārīgā kārtībā pēc atbildētāja domicila. Savukārt īpašās jurisdikcijas priekšnoteikumu esība ir īpaši jāpierāda prasītājam. Citiem vārdiem, pastāvot priekšnoteikumiem īpašās jurisdikcijas noteikumu piemērošanai, prasītājs saglabā tiesības celt prasību tiesā saskaņā ar vispārīgās kārtības noteikumiem, jo tie ir alternatīvi jurisdikcijas veidi.

Autora ieskatā, lietas dalībniekiem ir jāpamato savs uzskats par jurisdikcijas esību vai neesību tiesai atbilstoši CPL 93.panta pirmās daļas noteikumiem (*katrai pusei jāpierāda tie fakti, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība. Atbildētājam jāpierāda savu iebildumu pamatotība.*). Savukārt tiesa lietas dalībnieku paustos argumentus novērtē atbilstoši CPL 97.panta noteikumiem.

Civilprocesa klasiķis profesors Vladimirs Bukovskis savā civilprocesa mācību grāmatā norādījis: „*Kā pilnīgi patstāvīgai un neatkarīgai iestādei – tiesai jāievēro tikai likums, kuram vienīgi ir noteicoša nozīme priekš tās [..]. Šinī tiesību piemērošanas nozarē tiesa pati ir speciālists, kam nav vajadzīgi citu lietpratēju slēdzieni (Jura novit curia). [..] tiesa [..] nav saistīta ar prāvnieku atsaukšanos uz kādu likumu vai uz prāvnieku priekša likto likuma iztulkojumu. Pat tas apstāklis, ka viena puse neapstrīd pretējās puses atsaukšanos uz nepareizu likumu, nevar būt tiesai par pamatu šo likumu piemērot, ja tādu piemērošanu neattaisno lietas faktiski apstākļi. Arī prāvnieku izdarītā, savstarpējo juridisko attiecību kvalifikācija nav saistoša tiesai. [..] tas, ka puses nav uz likumu atsaukušās, neatsvabina tiesu no pienākuma piemērot lietai pēc sava ieskata attiecīgu likumu.*”⁸⁰

No šīm atziņām izdarāms secinājums, ka tiesai pašai jāzina strīda pareizam atrisinājumam piemērojamais likums un tā ir patstāvīga tādas materiālo tiesību normas atrašanās un izvēlē, kuras sastāva pazīmes atbilst lietas iztiesāšanas gaitā, balstoties uz pierādījumu izvērtējumu, nodibinātiem faktiskiem apstākļiem, savukārt lietas dalībnieku paustais viedoklis par šo apstākļu juridiskās kvalifikācijas aspektiem tiesu nesaista.

Autora ieskatā, šis secinājums attiecināms arī uz tādas procesuālo tiesību normas atrašanu, tiesai izlemjot procesuālas dabas jautājumu, t.sk. par jurisdikcijas noteikšanu.

No iepriekš šajā apakšnodaļā minētā izriet, ka Briseles Ibis regula dod civilprocesuālus instrumentus lietu dalībniekiem pašiem lemt, kurā tiesā celt prasību, ja vien regulā nav noteikti ierobežojumi (piemēram, līgums ar vājāko pusi vai pušu vienošanās par jurisdikciju). Vienkāršākais instruments, kas ir prasītāja rīcība, ir celt tiesā prasību pēc atbildētāja domicila. Ja prasītājs uzskata, ka viņš drīkst izmantot kādu no avancētākiem instrumentiem, piemēram, celt prasību atbildētāja izdarītā delikta seku iestāšanās vietā, proti, atbilstoši īpašās jurisdikcijas

⁸⁰ Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: E.Pīpiņa un J.Upmaņa grāmatu un nošu spiestuve, 1933. Faksimilizdevums, Jelgava: Jelgavas tipogrāfija, 2015, 431.–432.lpp.

noteikumiem, tad tas ir īpaši jānorāda un jāpamato prasības pieteikumā vai vēlāk iesniegtos procesuālajos dokumentos. Autora ieskatā, šādos gadījumos nav piemērojams *jura novita curia* princips, jo, nosakot jurisdikciju saskaņā ar kādu no īpašās jurisdikcijas priekšnoteikumiem, pār to prevalē dispozitīvā princips.

Tādējādi secināms, ka Briseles Ibis regulā pretēji CPL noteikumiem ir ieviests plašāks sacīkstes principa elements, pusēm aktīvāk un pārliecinošāk pierādot jurisdikcijas vietu, minētajam principam esot kā būtiskai sastāvdaļai starptautiskajā civilprocesā. Proti, no CPL (piemēram, 219.panta pirmās daļas 5.punkts un 474.panta trešā daļa) izriet, ka tiesai neatkarīgi no procesuālās stadijas un tiesu instances, kādā atrodas civillietas izskatīšana, ir pienākums pārliecināties, vai nepastāv šķēršļi, kas izslēdz tiesvedības turpināšanu. Protams, minētās regulas II nodaļas 8., 9.iedaļa noteic tiesai pienākumu pārbaudīt, vai tai ir jurisdikcija, tomēr arī tas jādara lietas materiālos esošo robežu ietvaros. Šo autora secinājumu apstiprina arī tā dēvētais „*forum shopping*”,⁸¹ kas formāli Briseles Ibis regulā nav aizliegts.

No Briseles Ibis regulas preambulas 21., 22., 23., 24.apsvēruma izriet, ka regulas mērķis ir samazināt paralēlas tiesvedības, novērst nesavienojamu nolēmumu pieņemšanu dažādu ES dalībvalstu tiesās un lietas dalībnieku ļaunprātīgu tiesāšanās taktiku, kā arī radīt elastīgu mehānismu, kas ļauj dalībvalstu tiesām ņemt vērā tiesvedības, kas norisinās trešo valstu tiesās.

EST atzinusi, ka Briseles I regulas 5. panta 3. punktā (analogā norma Briseles Ibis regulas 7.panta 2.punkts) ietvertā frāze „vieta, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu” attiecas gan uz vietu, kur kaitējums ir materializējies, gan uz vietu, kur iestājies šo kaitējumu radījušais notikums.⁸² Tādējādi prasītājam ir izvēles tiesības, kurā ES dalībvalsts tiesā celt prasību. Šo izvēli var motivēt dažādi faktori – tiesas valoda, atrašanās vieta, civillietu skatīšanas ātrums, labvēlīgākas materiālo tiesību normas tiesvedības rezultātam, ja piemērojamais likums strīda izskatīšanai atkarīgs no tiesas valsts, u.tml. Gan tiesai, gan atbildētājam šajos gadījumos jāsamierinās ar prasītāja izvēlēto prasības celšanas vietu.

Rezumējot iepriekš minēto, autors nevar piekrist iepriekš izklāstītajām apelācijas instances tiesas atziņām par to, ka atbildētāja domicils nevar būt vienīgais kritērijs jurisdikcijas noteikšanai. Kā arī tas, ka tiesai jāņem vērā ne tikai atbildētāja domicils, bet arī jāvērtē apstākļi, vai neizpildās citi jurisdikcijas pamati, ja prasītājs uz tiem nav norādījis, kas viņam dotu iespēju celt prasību Latvijas tiesā.

Autora ieskatā, atbildētāja domicils var būt vienīgais kritērijs jurisdikcijas noteikšanai (Briseles Ibis regulas 4.pants), ja prasības pieteikumā nav norādīti citi apstākļi, kas prasītājam

⁸¹ Iespēja prasītājam celt prasību tādas ES dalībvalsts tiesā, kurā procesuālo vai materiālo tiesību dēļ prognozējams labvēlīgāka tiesvedības gaita vai rezultāts, piemēram, ātrāk vai lēnāks process, lielāks līgumsods u.tml.

⁸² EST 05.06.2014. spriedums lietā C-360/12 Coty Germany GmbH v First Note Perfumes NV.

ļautu celt prasību atbilstoši īpašās jurisdikcijas noteikumiem. Turklāt, ja pats prasītājs nav norādījis uz īpašās jurisdikcijas noteikumiem, kas viņam ļautu celt prasību ES dalībvalsts tiesā, kurā nav atbildētāja domicils, tad tiesai pēc savas iniciatīvas nav jāvērtē citu pamatu esība jurisdikcijas noteikšanai. Konkrēti, ja prasītājs saskaņā ar CPL 27.panta otro daļu ceļ prasību Latvijas tiesā par parāda piedziņu, kas izriet no līguma, kā vienīgo pamatojumu norādot atbildētāja nekustamā īpašuma atrašanās vietu, tad tiesai nav pamata atzīt, ka konkrētajā gadījumā pastāv Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punktā minētie priekšnoteikumi tiesvedības ierosināšanai.

Citā lietā Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesa 2018.gada 4.jūlijā nolēma atteikt pieņemt prasītāja (fiziska persona) maza apmēra prasības pieteikumu par naudas piedziņu pret Latvijā reģistrētu kapitālsabiedrību, pamatojoties uz CPL 132.panta pirmās daļas 6.punktu.⁸³

Prasītājs savā pieteikumā norāda, ka ceļ prasību Latvijas tiesā pēc atbildētājas domicila.

Tiesa lēmumā konstatēja, ka prasītājs plānoja veikt lidojumu no Kopenhāgenas uz Maltu, ar pārsēšanos Rīgas starptautiskajā lidostā. Citējot EST atziņas spriedumā lietā Nr. C–204/08,⁸⁴ tiesa secinājusi, ka prasītājs varēja celt prasību Dānijas Karalistes tiesā, Maltas Republikas tiesā vai arī Latvijas Republikas tiesā. Ceļot prasību Latvijā, prasības pieteikums atbilstoši piekritības noteikumiem iesniedzams Rīgas rajona tiesā, jo lidosta atrodas Mārupes novadā.

Autors uzskata, ka šis tiesas lēmums ir kļūdainis, kaut arī rezultāts ir pareizs. Lēmumā norādītā EST sprieduma lietā Nr. C–204/08 atziņas attiecināmas uz gadījumiem, kad prasītājs ceļ prasību tiesā pēc saistību izpildes vietas. Konkrētajā gadījumā prasītājs cēla tiesā prasību pēc atbildētājas domicila nevis saistību izpildes vietas. Konkrētajā gadījumā prasītājs izvēlējās vienkāršāko civilprocesuālo instrumentu, ceļot prasību pēc atbildētājas domicila valsts, proti, atbilstoši vispārīgajai kārtībai nevis īpašās jurisdikcijas veidam. Tādējādi tiesai bija jāpārbauda, vai prasītājs cēlis prasību atbilstoši CPL piekritības noteikumiem, respektīvi, pēc atbildētājas juridiskās adreses, nevērtējot saistību izpildes vietas aspektus. Analoga kļūda pieļauta arī citos tiesu nolēmumos.⁸⁵

⁸³ Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 04.07.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0234.

⁸⁴ EST 09.07.2009. spriedums lietā C–204/08 Rehder v. Air Baltic Corporation.

⁸⁵ sk., piem., Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 19.06.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0221.

2.5. Jurisdikcijas noteikšana pēc saistību izpildes vietas

Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkta a) apakšpunkts noteic, ka *personu, kuras domicils ir kādā dalībvalstī, var iesūdzēt citā dalībvalstī lietās, kas attiecas uz līgumiem, – attiecīgās saistības izpildes vietas tiesās*. Minētā punkta b) apakšpunkta ievilkumos skaidrots, kas ir saistību izpildes vieta pirkuma/piegādes līgumos un pakalpojuma līgumos minētās normas izpratnē, proti, *šā noteikuma mērķiem un, ja vien nepastāv citāda vienošanās, attiecīgās saistības izpildes vieta preču iegādes gadījumā – vieta dalībvalstī, kur saskaņā ar līgumu preces piegādāja vai tās būtu bijis jāpiegādā. Pakalpojumu sniegšanas gadījumā – vieta dalībvalstī, kur saskaņā ar līgumu pakalpojumu sniedza vai tas būtu bijis jāsniedz*. Saskaņā ar šā paša punkta c) apakšpunktu, *ja nepiemēro b) apakšpunktu, tad piemēro a) apakšpunktu*.

„Šo noteikumu [Briseles I regulas 5.panta 1.punkts (Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkts)], kas atbilst tuvumā esamības mērķim, pamato ciešas sasaistes saiknes pastāvēšana starp līgumu un tiesu, kas aicināta par to spriest. Piemērojot minēto noteikumu, atbildētājs var arī tikt iesūdzēts tās vietas tiesā, kur tika izpildītas vai ir bijušas jāizpilda saistības, kas ir prasības pamatā, pieņemot, ka šai tiesai ir cieša sasaistes saikne ar līgumu.”⁸⁶

No Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkta vārdiskās jēgas secināms, ka prasību, kas attiecas uz līgumu, tiesā var celt pret personu pēc saistības izpildes vietas – citā dalībvalstī, kas nav šīs personas domicils. Tomēr, lai piemērotu šo normu, atbildētājam jābūt domicilētam kādā no ES dalībvalstīm.⁸⁷

Minētais norma virkni jautājumu: kas ir līgums konkrētās normas izpratnē; kad prasība izriet no līguma; kā noteikt saistību izpildes vietu līgumiem, kas nav pirkuma/piegādes vai pakalpojuma līgumi; kā noteikt jurisdikciju, ja līgumā paredzētas vairākas saistības izpildes vietas; kā noteikt jurisdikciju, ja līgumā ir vairāki dalībnieki; u.tml. Uz šiem jautājumiem tiks rastas atbildes turpmākajās apakšnodaļās.

No Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkta izriet, ka saskaņā ar šo normu tiesā ceļama tikai tāda prasība, kas attiecas uz līgumiem. Ņemot vērā minēto, varētu uzskatīt, ka tas, vai prasība attiecas uz līgumu, ir atkarīgs no prasības pieteikuma formulējuma un tiesas valsts nacionālajiem normatīvajiem aktiem.

Tomēr „*prasība, kas attiecas uz līgumiem*” ir autonomi jēdziens un interpretējams atbilstoši Briseles Ibis regulas sistēmai un mērķiem, lai nodrošinātu tās efektīvu piemērošanu,⁸⁸

⁸⁶ EST 03.05.2007. spriedums lietā C–386/05 Color Drack GmbH v Lexx International Vertriebs GmbH.

⁸⁷ Hertz K. Jurisdiction in Contract and Tort under the Brussels Convention. 1st edition. Copenhagen: Jurist- og Økonomforbudets Forlag, 1998, p.56.

⁸⁸ EST 08.03.1988. spriedums lietā C–9/87 SPRL Arcado v SA Haviland.

nevis nacionālajiem normatīvajiem aktiem. Lai tiktu vienoti interpretētas un piemērotas Briseles konvencijas normas (analogas Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punktam), nodrošinot personām ES vienādas no konvencijas izrietošas tiesības, jēdziens „prasība, kas attiecas uz līgumu”, nevar tikt tulkota atbilstoši dalībvalstu nacionālajiem normatīvajiem aktiem.⁸⁹

EST 1988.gada 8.marta spriedumā lietā Nr. C-9/87⁹⁰ skaidrojusi, ka prasība, kas attiecas uz personas prettiesisku atkāpšanos no komercaģenta līguma un atlīdzības samaksu, ceļama atbilstoši Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punktam (Briseles konvencijas 5.panta 1.punkts).

Konkrētajā lietā Francijā reģistrēts komersants SA Haviland (principāls) un Beļģijā reģistrēts komersants SA Agecobel (komercaģents) noslēdza komercaģenta līgumu, ar kuru pēdējais par atlīdzību apņēmas tirgot porcelāna izstrādājumus Beļģijā un Luksemburgā.

Principāls atkāpās no minētā līguma, līdz ar ko komercaģents cēla Beļģijas tiesā prasību pret principālu par atlīdzības piedziņu. Atbildētājs uzskatīja, ka komercaģenta prasījuma tiesības radījis kvazidelikts Briseles Ibis 7.panta 2.punkta (Briseles konvencijas 5.panta 3.punkts) izpratnē, līdz ar to jurisdikcija lietā nosakāma atbilstoši minētajai normai, respektīvi, prettiesiska atkāpšanās no līguma atzīstama par kvazideliktu.

EST nepiekrīta atbildētāja uzskatam, norādot, ka prasība par atlīdzības piedziņu, kas izriet no komercaģentā līguma, attiecas uz līgumu Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkta (Briseles konvencijas 5.panta 1.punkts) izpratnē. Tāpat arī gadījumos, kad prasība par atlīdzības piedziņu celta sakarā ar prettiesisku atkāpšanos no šāda līguma, piemērojami minētās normas noteikumi, jo atlīdzības piedziņas pamatā ir fakts, ka netiek pildīti izbeigtajā līgumā noteiktie puses pienākumi.⁹¹

Šāda prasības klasifikācija notiek vien jurisdikcijas noteikšanai, respektīvi, tiklīdz atrisināts strīds par piekritīgās valsts tiesu, prasības klasifikācija, skatot lietu pēc būtības, notiek saskaņā ar nacionālajiem normatīvajiem aktiem.⁹² Tas nozīmē, ka, piemēram, Briseles Ibis regulas kontekstā jurisdikcija nosakāma atbilstoši 7.panta 1.punktam (prasība, kas attiecas uz līgumu), tomēr, skatot lietu pēc būtības vai nosakot piemērojamo likumu strīda izšķiršanai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 17.jūnija Regulas (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (turpmāk – Romas I regula)⁹³ vai Eiropas Parlamenta un Padomes 2007.gada 11.jūlija Regulas (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas

⁸⁹ EST 22.03.1983.spriedums lietā C-34/82 Martin Peters Bauunternehmung GmbH v Zuid Nederlandse Aannemers Vereniging.

⁹⁰ EST 08.03.1988. spriedums lietā C-9/87 SPRL Arcado v SA Haviland.

⁹¹ Turpat.

⁹² Hartley T.C. International Commercial Litigation. Text, Cases and Materials on Private International Law. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, p.45.

⁹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām. Pieņemta: 17.06.2008.

piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (turpmāk – Romas II regulas)⁹⁴ noteikumiem, tiesa var „prasību, kas attiecas uz līgumu” pārklasificēt par „neatļautu darbību”, vai pat pavisam citu tiesību institūtu.⁹⁵

Citā lietā EST noteica, ka faktiski visu veidu civiltiesiskā atbildība, kuru neaptver Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkts (Briseles konvencijas 5.panta 1.punkts), ietilpst šā paša panta 2.punktā (Briseles konvencijas 5.panta 3.punkts).⁹⁶ Papildus šajā spriedumā EST norādīja, ka Briseles Ibis regulas 7.panta 2.punktā (Briseles konvencijas 5.panta 3.punkts) minētie jēdzieni „neatļauta darbība” un „kvazidelikts” ir autonomi jēdzieni.⁹⁷

Līdz ar to, piemēram, prasība sakarā ar netaisnu iedzīvošanos ceļama tiesā atbilstoši minētās regulas 7.panta 2.punktam. Tādējādi, izlemjot jautājumu par to, vai jurisdikcija nosakāma saskaņā ar Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punktu, vienlaicīgi izlemjams jautājums par šā paša panta 2.punkta piemērošanu.⁹⁸

Tomēr jāpiebilst, ka Briseles Ibis 7.panta 1.punktā nav norādīts „prasība, kas izriet no līguma” vai „prasība, kas izriet no līguma pārkāpuma”. Šī iemesla dēļ EST atzinusi, ka lietā, kurā prasība tiesā celta sakarā ar neatļautu darbību, jurisdikcija var būt nosakāma nevis atbilstoši Briseles Ibis regulas 7.panta 2.punktam (*lietās, kas attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu, – tās vietas tiesās, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu*), bet atbilstoši šā panta 1.punktam.

EST 2014.gada 14.marta spriedumā lietā Nr. C–548/12⁹⁹ konstatēja, ka prasītājs, kurš nodarbojas ar augstvērtīgu pulksteņu tirgošanu, 2005.gadā vienojās ar tobrīd Francijā dzīvojošo pulksteņmeistaru par ekskluzīvu pulksteņu mehānismu izgatavošanu. Saskaņā ar pušu noslēgto līgumu prasītājs uzņēmās visas finansiālās izmaksas saistībā ar divu pulksteņu mehānismu, kuri ir šā līguma priekšmets, konstruēšanu, un šie pulksteņu mehānismi ar prasītāja vārdu bija sērijveidā jālaiž tirgū.

Savu darbību pulksteņmeistars veica sabiedrībā *Fabrication de Montres Normandes*, kurā bija vienīgais dalībnieks un vadītājs. Kopš 2010.gada pulksteņmeistars dzīvo Šveicē.

⁹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām. Pieņemta: 11.07.2007.

⁹⁵ Van Calster G. *European Private International Law. Second Edition.* Portland: Hart Publishing, 2016, p.137.

⁹⁶ EST 27.09.1988. spriedums lietā C–189/87 Athanasios Kalfelis v Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst and Co. and others.

⁹⁷ EST 27.09.1988. spriedums lietā C–189/87 Athanasios Kalfelis v Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst and Co. and others.

⁹⁸ Hartley T.C. *International Commercial Litigation. Text, Cases and Materials on Private International Law.* Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, p.45.

⁹⁹ EST 13.03.2014. spriedums lietā C–548/12 Marc Brogsitter v Fabrication de Montres Normandes EURL and Karsten Fräßdorf.

Pulksteņmeistars un sabiedrība izstrādāja arī citus pulksteņu ietvarus un ciparnīcas, ko savā vārdā prezentēja 2009.gada aprīlī un maijā starptautiskā izstādē Bāzelē (Šveicē). Tāpat šie produkti personu vārdā tika pārdoti un reklamēti vācu un franču valodā.

Prasītāja ieskatā abas personas apņēmas strādāt tikai viņa labā, līdz ar to atbildētāji, izgatavojot un tirgojot citus pulksteņu mehānismus savā vārdā, pārkāpa līguma noteikumus. Prasība pamatota arī ar normām, kas noteic negodīgas konkurences novēršanu un pienākumu atlīdzināt zaudējumu sakarā ar deliktu. Atbildētāji ar savām darbībām esot izpaušuši komercnoslēpumu, dezorganizējuši prasītāja uzņēmumu, kā arī veikuši krāpšanu un ļaunprātīgi izmantojuši viņa uzticēšanos.

EST šajā lietā atzina, ka prasība attiecas uz līgumu, ja prasības pamats ir līguma pārkāpums, arī tad, ja prasītājs prasības pieteikumā norādījis uz deliktu.

Civillikuma 1511.pants noteic, ka *līgums plašākā nozīmē ir ikkatra vairāku personu savstarpēja vienošanās par kādu tiesisku attiecību nodibināšanu, pārgrozīšanu vai izbeigšanu. Līgums šaurākā, šeit pieņemtā nozīmē ir vairāku personu savstarpējs ar vienošanos pamatots gribas izteikums, kura mērķis ir nodibināt saistību tiesību (1401.pants).*

Savukārt atbilstoši šā paša likuma 1512.pantam *pie katra saistību līguma būtības pieder vienas pusei apsolījums un tā pieņemšana no otras puses (vienpusējs līgums), vai savstarpējs apsolījums un tā pieņemšana no abām pusēm (divpusējs vai vairākpusējs līgums).*

Latvijas tiesību doktrīnā skaidrots, ka līgums ir visplašāk lietotais saistību nodibināšanas veids.¹⁰⁰ „Ar līgumu palīdzību personas regulē gan rīcību ar lietām (atdošanas, atsavinājuma līgumi, dāvinājums, īre, noma), gan darbu izpildi, svešu lietu pārzināšanu, gan saskaņotu darbību kopīga mērķa sasniegšanai [u.c. līgumu veidi].”¹⁰¹ Latvijas nacionālajās saistību tiesības līguma jēdziens definēts šaurākā nozīmē, kas norādīts Civillikuma 1511.panta otrajā teikumā. Ja vispārīgā definīcija sevī ietver arī tiesisku attiecību grozīšanu vai izbeigšanu, tad saistību tiesībās pieņemts, ka ar līgumu saistības tiek nodibinātas, bet grozītas vai izbeigtas tās tiek ar līguma grozījumiem.¹⁰²

Lai noslēgtu līgumu, nepieciešama vienošanās – saskanīgs gribas izteikums, kas vērsts uz civiltiesiskas saistības vai vairāku saistību nodibināšanu.¹⁰³ Līdzēju griba savstarpēji saistīties īpaši uzsvērtā Civillikuma 1533.panta pirmajā daļā (*līgums uzskatāms par galīgi noslēgtu tikai*

¹⁰⁰ Torgāns K. Iepriekšējās piezīmes Civillikuma Otrās nodaļas „Līgumi” komentāriem. Grām.: Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Mans īpašums, 2000, 79.lpp.

¹⁰¹ Turpat.

¹⁰² Torgāns K. Saistību tiesības. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018, 33.lpp.

¹⁰³ Turpat.

tad, kad starp līdzējiem notikusi pilnīga vienošanās par darījuma būtiskām sastāvdaļām (1470.pants), ar nolūku savstarpēji saistīties).

Tomēr, autora ieskatā, ne tikai „*prasība, kas attiecas uz līgumu*” ir autonomas jēdzienas,¹⁰⁴ bet arī tajā daļa „*līgums*” ir autonomas jēdzienas un tulkojams atbilstoši Briseles Ibis regulas sistēmai un mērķiem, ņemot vērā EST praksi.

Doktrīnā norādīts, ka jēdziens „*līgums*” Briseles konvencijas 5.panta 1.punkta (Briseles I regulas 5.panta 1.punkts un Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkts), kontekstā uzskatāma par vienošanos, ar kuru puses labprātīgi uzņemas saistības pret otru pusi.¹⁰⁵ Minētais izriet arī no EST 1992.gada 17.jūnija sprieduma lietā Nr. C-26/91.¹⁰⁶ Šāds skaidrojums faktiski sakrīt ar profesora Kalvja Torgāna norādīto juridiskajā literatūrā.

Vienā no spriedumiem (lietā Nr. C-27/02 Petra Engler v Janus Versand GmbH) EST noteica, ka, „[...] *lai piemērotu īpašās jurisdikcijas normas, ko attiecībā uz līgumiskiem jautājumiem paredz [Briseles I regulas] 5.panta 1.punkts (Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkts), vispirms jānosaka juridisks pienākums, ko persona ir uzņēmusies attiecībā pret citu personu un uz kuru balstās prasītāja prasība.*”¹⁰⁷

Konkrētajā lietā Petra Englere 2001.gada sākumā savā dzīvesvietā saņēma personīgi adresētu vēstuli no komersanta Janus Versand, kas veic preču pārdošanu pa pastu. Šajā vēstulē bija ietverts „maksājuma uzdevums”, kas pēc savas formas un satura saņēmējai licis domāta, ka viņa ieguvusi balvu 455 000 Austrijas šiliņu (ATS) sabiedrības rīkotā naudas laimestu izlozē.

Šī vēstule ietvēra, no vienas puses, „maksājuma uzdevumu”, kas pēc formas un satura ļāva saņēmējai domāt, ka tā minētās sabiedrības organizētās „naudas laimestu izlozes” ietvaros ir ieguvusi balvu ATS 455 000 apmērā, un, no otras puses, šīs sabiedrības, kas acīmredzot attiecībās ar saviem klientiem darbojās arī ar nosaukumu „Handelskontor Janus GmbH”, izplatīto produktu katalogu, kam pievienota veidlapa „Pieprasījums izmēģināt precis, neuzņemoties saistības”. Englerei nosūtītajā reklāmas prospektā Janus Versand norādīja, ka ar to tāpat var sazināties, izmantojot šādu interneta adresi: www.janus-versand.com.

Englere „maksājuma uzdevumu” nosūtīja atpakaļ sabiedrībai, jo domāja, ka ar to pietiek, lai saņemtu apsolīto laimestu ATS 455 000 apmērā.

No minētās lietas faktiskajiem apstākļiem un tiem EST dotā juridiskā novērtējuma secināms, ka, pretēji tiesību doktrīnai, nav nepieciešams vienmēr konstatēt saskanīgu gribas

¹⁰⁴ Hertz K. Jurisdiction in Contract and Tort under the Brussels Convention. 1st edition. Copenhagen: Jurist- og Okonomforbudets Forlag, 1998, p.56.

¹⁰⁵ Ibid.

¹⁰⁶ EST 17.06 1992. spriedums lietā C-26/91 Handte v. TMCS.

¹⁰⁷ EST 20.01.2005. spriedums lietā C-27/02 Petra Engler v Janus Versand GmbH.

izteikumu no abām pusēm, proti, līgumam Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkta kontekstā var arī nepiemist pušu savstarpējo attiecību elementa.

Aplūkojot šīs regulas 2.nodaļas iedaļas, kas paredz jurisdikcijas noteikumus strīdos ar vājāko pusi, redzams, ka šajos gadījumos noteikti ir nepieciešams saskanīgs gribas izteikums, lai dzīves gadījumam piemērotu normu tiesiskās sekas. Piemēram, Briseles Ibis regulas II nodaļas 4.iedaļa (jurisdikcija attiecībā uz patērētāju līgumiem).

Jau Briseles konvencijas 5.panta 1.punkts paredzēja jurisdikciju tiesām pēc saistību izpildes vietas, tomēr šajā normā minētais jēdziens nav paskaidrots.

Lai noteiktu saistības izpildes vietu Briseles konvencijas 5.panta 1.punkta izpratnē (Briseles I regulas 5.panta 1.punkts un Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkts), jāņem vērā pušu tiesiskās attiecības (līgums), uz kura pamata prasītājs cēlis tiesā prasību.¹⁰⁸

Arī tiesību doktrīnā norādīts, ka saistība minētās konvencijas normas izpratnē ir tā, uz kuras pārkāpumu atsaucies prasītājas prasības pieteikumā, savukārt, ja noticis vairāku saistību pārkāpums, tad jāņem vērā svarīgākā no līguma izrietošā saistība.¹⁰⁹ Tādējādi, ja pārdevējs ceļ tiesā prasību tiesā par pirkuma maksas samaksu, tad jurisdikcija nosakāma pēc līgumā noteiktās samaksas veikšanas vietas. Savukārt, ja pircējs lūdz tiesu piedzīt zaudējumus, jo piegādātā prece neatbilst līgumā noteiktajam, tad par saistību izpildes vietu atzīstama tā vieta, kur bija jāpiegādā preces.¹¹⁰

No šāda skaidrojuma autors turpmākajās rindkopās norādīs savus secinājumus, ko ilustrēs ar izdomātu piemēru.

Vācijā reģistrēts komersants kā pasūtītājs un Latvijā reģistrēta kapitālsabiedrība kā piegādātāja 2019.gada 2.janvārī noslēguši piegādes līgumu, ar kuru piegādātāja apņēmusies piegādāt pasūtītājam Vācijā divas tonnas cigoriņu kafijas līdz 1.aprīlim. Savukārt pasūtītājs apņēmas veikt samaksu 79 EUR par vienu kilogramu cigoriņu kafijas (kopā 158 000 EUR) ar bezskaidras naudas pārskaitījumu uz piegādātāja bankas kontu Latvijā,

Saņemot kafiju nolīgtajā datumā, pasūtītājs konstatēja, ka saņemis cigoriņu „šķīstošo dzērienu” nevis „kafiju”. Pasūtītāja piegādātājam paziņoja, ka saņemtā prece neatbilst līgumā noteiktajam priekšmetam, līdz ar ko samaksa netiks veikta līdz īstās preces piegādei. Latvijā reģistrētā kapitālsabiedrība pasūtītāja pretenzijas neatzina un apgalvoja, ka līgums ir izpildīts atbilstoši tā noteikumiem, jo „šķīstošais dzēriens” ir tas pats, kas „kafija”.

¹⁰⁸ EST 06.10.1976. spriedums lietā C-14/76 A. De Bloos, SPRL v Société en commandite par actions Bouyer.

¹⁰⁹ Hertz K. Jurisdiction in Contract and Tort under the Brussels Convention. 1st edition. Copenhagen: Jurist- og Økonomforbudets Forlag, 1998, p.57.

¹¹⁰ Ibid.

Ar šo līgumu abas puses uzņēmas saistības pret otru pusi un, ņemot vērā minētās EST un doktrīnas atziņas, var apgalvot, ka abām saistībām ir konkrēta izpildes vieta, kas ir atšķirīga. Proti, preču piegādes vieta ir Vācijā, savukārt maksājuma izpildes vieta – Latvijā.

Konkrētajā gadījumā līguma dalībniekiem ir prasījuma tiesības pret otru. Vācijā reģistrētajam komersantam ir prasījuma tiesības pret piegādātāju par preces piegādi, savukārt Latvijā reģistrētajai kapitālsabiedrībai – pret pasūtītāju par pirkuma maksas piedziņu. Pieņemot, ka pastāv Briseles Ibis regulas piemērojamības pamati, abas līguma puses var celt tiesā prasību, pamatojoties uz īpašās jurisdikcijas normu, pēc saistību izpildes vietas, kas ir gan Latvija (samaksas vieta), gan Vācija (preču piegādes vieta).

Tomēr, Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punktā gana skaidri norādīts, ka piegādes un pakalpojuma līguma par saistību izpildes vietu atzīstama tā vieta, kur piegādājama prece vai izpildāms pakalpojums. Pat, ja persona ceļ prasību par līguma maksas piedziņu, par saistību izpildes vietu tik un tā būtu atzīstama vieta, kur piegādāta prece vai sniegts pakalpojums.¹¹¹

Tādējādi atzīstams, ka ar šā brīža regulējumu, iepriekš minētajā izdomātajā piemērā Latvijā reģistrētā kapitālsabiedrības nevarētu celt prasību par naudas piedziņu Latvijas tiesā pēc saistību izpildes vietas, bet gan Vācijā.

Atzīstams, ka citu līgumu gadījumā, kas nav piegādes/pirkuma vai pakalpojuma līgumi, par saistību izpildes vietu varētu būt atzīstama arī samaksas vieta.

Gadījumos, kad piegādes līgums nav izpildīts un izbeigts pirms saistību izpildes, kas rada saistību atlīdzināt zaudējumus, prasību tiesā iespējams celt pēc vietas, kur precī vajadzēja piegādāt.¹¹²

Ja līgumā noteiktas vairākas saistību izpildes vietas, tad prasība būtu ceļama pēc tās saistību izpildes vietas, kas visciešāk saistīta ar līgumu.¹¹³

Pētot tiesu praksi, autora uzmanību īpaši piesaistīja kāds Kurzemes rajona tiesas lēmums par atteikšanos pieņemt prasības pieteikumu Briseles Ibis regulas piemērojamības jautājuma kontekstā.

Proti, prasītāja (Latvijā reģistrēta kapitālsabiedrība) cēla Kurzemes rajona tiesā prasību pret fizisku personu par parāda piedziņu. Atbildētāja deklarētā dzīvesvieta ir Austrālijā, tādēļ prasība celta Latvijas tiesā, kā to pamatojusi prasītāja, saskaņā ar Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu.

¹¹¹ Hartley T.C. *International Commercial Litigation. Text, Cases and Materials on Private International Law*. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015, p.52.

¹¹² EST 19.12.2013. spriedums lietā C-9/12 Corman-Collins v. La Maison du Whisky.

¹¹³ Tang Z.S. *Cross-border Contract Litigation in EU*. Book: Beaumont P., Danov M., Trimmings K., Yüksel B. *Cross-Border Litigation in Europe*. Portland: Hart Publishing, 2017, p.630.

Tiesa lēmuma pamatoti atzinusi, ka minētā regula piemērojama vien ES dalībvalstu ģeogrāfiskajā tvērumā.¹¹⁴

Papildus lēmumā secināts, ka starp Latviju un Austrāliju nav noslēgts līgums par civillietu jurisdikcijas jautājumiem (CPL 31.¹ pants), līdz ar to nav pamata atzīt, ka konkrētā prasība pret atbildētāju, kura dzīvesvieta ir Austrālijā, būtu piekritīga Latvijas tiesai.¹¹⁵

No minētā lēmumā secināms, ka, ja konkrētajā gadījumā (pastāvot identiskiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem) atbildētāja domicils būtu kādā no ES dalībvalstīm, tad civillietā būtu ierosināma, pamatojoties uz jau minēto Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkta b) apakšpunkta otro ievilkumu. Tādējādi atzīstams, ka konkrētais dzīves gadījums ir gandrīz identisks tam normas faktiskajam sastāvam, kas norādīts minētajā Briseles Ibis regulas tiesību normā. Atšķirība – atbildētāja domicils ir Austrālijā nevis kādā no ES dalībvalstīm.

Tāpat no šā lēmuma redzams, ka tiesa izvēlējusies vieglāko ceļu, faktiski atsakot pieņemt prasības pieteikumu pret Austrālijā dzīvojošu atbildētāju, jo starp valstīm nav noslēgts tiesiskās sadarbības līgums.

Autora ieskatā, šāda tiesas lēmuma argumentācija ir pārsteidzīga un nepamatota. Konstatējot, ka jurisdikcijas jautājumu neregulē starptautiskie līgumi vai ES tiesību normas, lēmumā bija jāatzīst, ka piekritība nosakāma atbilstoši nacionālajiem likumiem. Proti, tiesai bija jāpārbauda, vai lieta ir piekritīga Latvijas tiesai saskaņā ar CPL.

Pētot šo lēmumu un ar to saistītos starptautiskā civilprocesa jautājumus, autors konstatē problēmu CPL regulējumā.

Civiltiesisko strīdu pakļautība un piekritība Latvijā regulēta CPL A daļas pirmās sadaļas 3.nodaļā „Civiltiesisko strīdu pakļautība un piekritība”. Minētās nodaļas panti noteic, ka prasītājs ceļ tiesā prasību pret atbildētāju pēc tā deklarētās dzīvesvietas vai juridiskās adreses (CPL 26.pants), paredzot alternatīvu prasības celšanai tiesā tad, ja atbildētājam, kas ir fiziska persona, nav deklarētas dzīves vietas (CPL 27.pants).

Tāpat ir noteiktas prasītāja tiesības celt prasību pēc savas izvēles, piemēram, lietās par uzturlīdzekļu piedziņu bērnam (CPL 28.pants), kā arī izņēmuma piekritība (CPL 29.pants). CPL 28.panta ceturtā daļa noteic, ka *prasību par fiziskās vai juridiskās personas mantai nodarītajiem zaudējumiem var celt arī pēc to nodarīšanas vietas*. Tātad, ārpuslīgumisku attiecību gadījumā, kas radušās delikta rezultātā, prasītājam ir iespēja celt tiesā prasību pret ārvalstīs domicilētu personu, ja tā nodarījusi zaudējumus prasītājam Latvijā. Tomēr neviens no CPL pantiem neparedz prasītāja tiesības celt prasību tiesā pēc saistību izpildes vietas.

¹¹⁴ Kurzemes rajona tiesas 16.05.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0054.

¹¹⁵ Turpat.

Tādējādi pirmšķietami secināms, ka Briseles Ibis regulā paredzētas tādas tiesības prasītājam, kas nav ietvertas CPL. Faktam, ka CPL neparedz tiesības celt tiesā prasību pēc saistību izpildes vietas, nebūtu tik liela nozīme gadījumos, kad strīds radies starp diviem Latvijā reģistrētiem komersantiem, jo lietu varēs izskatīt Latvijā atbilstoši citiem piekritības noteikumiem. Taču šāda regulējuma neesība rada virkni problēmu gadījumos, kad potenciālais atbildētājs ir ārvalstī, kas nav ES dalībvalsts un ar kuru Latvija nav noslēgusi tiesiskās sadarbības līgumu, domicilēta persona.

Nenoliedzami, ka liela daļu komersantu veic savas darbības ne tikai vienas valsts vai ES mērogā, bet visā pasaulē. Veicot komercdarbību, neizbēgami rodas arī strīdi par darījumu izpildi. Protams, personas mēdz vienoties līgumā gan par jurisdikcijas, gan par piemērojamo likumu strīdu izskatīšanai. Tomēr bieži vien puses vienojas par darījuma būtiskajām sastāvdaļām attālināti, piemēram, elektroniskā pasta sarakstē un apmaksu veic tikai pēc izrakstīta rēķina, neesot noslēgtam līgumam. Tas, vai Latvijā reģistrētam komersantam būs iespēja celt tiesā prasību pret ārvalstī reģistrētu komersantu, atkarīgs no tā, kur atrodas atbildētāja domicils. Autora ieskatā, Latvijas likumdevēja uzdevums ir aizsargāt vietējo personu intereses un tiesības attiecībās ar ārvalstu personām.

Problēmas ilustrēšanai var izmantot jau iepriekš izklāstīto piemēru par cigoriņu kafiju, ar dažiem izņēmumiem – Latvijā reģistrēta kapitālsabiedrība kā pasūtītāja un ASV reģistrēts komersants kā piegādātājs noslēguši piegādes līgumu, ar kuru piegādātāja apņēmusies piegādāt pasūtītājam Latvijā divas tonnas cigoriņu kafijas (*chicory coffee*). Savukārt pasūtītāja apņēmas veikt samaksu 79 EUR par vienu kilogramu cigoriņu kafijas ar bezskaidras naudas pārskaitījumu uz ASV reģistrētā komersanta bankas kontu. Puses piegādes līgumā nav vienojušās par jurisdikciju.

Ja Latvijā reģistrētajai kapitālsabiedrībai rastos pretenzijas par piegādātās preces atbilstību piegādes līguma priekšmetam un tā vēlētos celt tiesā prasību pret ASV reģistrēto komersantu pēc saistību izpildes vietas (Latvijā), tad Briseles Ibis regula nebūtu piemērojama jurisdikcijas noteikšanai, jo regula konkrētajā gadījumā nav piemērojama tās ģeogrāfiskajā tvērumā. Aplūkojot CPL A daļas pirmās sadaļas 3.nodaļas normas, Latvijā reģistrētās kapitālsabiedrības rīcībā nav tādu civilprocesuālo instrumentu, lai varētu celt Latvijas tiesā prasību pret piegādātāju.

Tomēr, ja šajā fabulā veiktu tikai vienu izmaiņu, proti, piegādātājs būtu domicilēts kādā no ES dalībvalstīm, tad pasūtītāja rīcībā būtu tādi civilprocesuālie instrumenti, lai varētu celt Latvijas tiesā prasību pret piegādātāju atbilstoši Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkta noteikumiem.

Minētajam secinājumam ir nozīme, jo tas nostāda privilēģētākā situācijā personas, kuras, piemēram, veic komercdarbību ar personām, kuru domicils ir ES, salīdzinājumā ar tām personām, kuras veic tādu pašu darbību ar personām, kuru domicils ir valstī, kas nav ES dalībvalsts un ar kuru nav noslēgts tiesiskās sadarbības līgums. Citiem vārdiem, Briseles Ibis regula paredz vairāk tiesību prasītājiem nekā CPL. Darba tēmas un specifikas dēļ autors neanalizēs citu piekritības jautājumu neesību vienā vai otrā normatīvajā aktā.

Līdz ar to autors izvirza konkrētu priekšlikumu grozīt CPL, iekļaujot tajā 28.¹ pantu šādā redakcijā: „Ja prasības celšana saskaņā ar Latvijas Republikai saistošiem starptautiskiem līgumiem, Eiropas Savienības tiesību normām vai šo likumu nav iespējama, tad: 1) prasību, kas radusies sakarā ar tiesiska darījuma izpildi, var celt piekritīgajā tiesā pēc saistību izpildes vietas. Ja saistību izpildes vieta nav konkretizēta līdz noteiktai adresei, tad prasītājs var celt prasību jebkurā Latvijas tiesā pēc savas izvēles, ievērojot šā likuma 23. un 24.panta noteikumus.”

Minēto pantu nākotnē būtu iespējams papildināt ar citām daļām vai punktiem, iekļaujot arī citus īpašās jurisdikcijas veidus, kas ir iekļauti Briseles Ibis regulā, bet nav CPL. Tādējādi šī norma paredzētu personām identisku tiesību apjomu prasības celšanai tiesā, kas jau paredzētas minētajā regulā, savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizskarto interešu aizsardzībai arī pret atbildētājiem, kuru domicils nav kādā no ES dalībvalstīm. Citiem vārdiem, autors piedāvā izveidot iespēju prasītājiem izmantot tiesiskos instrumentus, kas noteikti Briseles Ibis regulā, arī pret atbildētājiem, kuri nav minētās regulas subjekti. Respektīvi, padarīt šajā regulā nostiprinātās tiesības izmantojamas arī civiltiesiskajās attiecībās, kas pastāv ārpus ES.

Jāatzīst, ka iepriekšējās rindkopās analizēto problēmu varētu atrisināt arī CPL 28.panta grozījumi, proti, iekļaujot tajā 4.¹ daļu šādā redakcijā: „Prasību, kas izriet no līgumiskām attiecībām, var celt arī pēc līguma saistību izpildes vietas.” Taču šādi grozījumi dotu iespēju prasītājam celt tiesā prasību, kas izriet no līgumiskām attiecībām, pēc saistību izpildes vietas arī civiltiesiskos strīdos starp divām Latvijā domicilētām personām. Līdz ar to rastos tie paši problēmjautājumi, kas jau tika apskatīti šajā nodaļā, proti, ko nozīmē līgumiskas attiecības, līgums, saistību izpildes vieta šā panta kontekstā. Tomēr lietas piekritība tiesai pēc saistību izpildes vietas nav sveša Latvijas civilprocesuālajām tiesībām, par ko sīkāk izklāstīts šīs nodaļas noslēgumā.

Atgriežoties pie Kurzemes rajona tiesas 2018.gada 16.maija lēmuma, autora ieskatā, tiesa varēja pieņemt prasības pieteikumu un ierosināt tiesvedību civillietā turpmāk minēto argumentu dēļ.

Pārbaudot Briseles Ibis regulas piemērojamību tās temporālajā, ģeogrāfiskajā un materiāltiesiskajā tvērumā, konstatējams, ka regula jurisdikcijas noteikšanai nav piemērojama

tā iemesla dēļ, ka atbildētāja domicils ir valstī, kura nav ES dalībvalsts, proti, Austrālijai nav saistoši ES normatīvie akti. Tādējādi jurisdikcijas jautājums jāatrisina saskaņā ar nacionālajām civilprocesuālajām normām.

Jau iepriekš pieminētā CPL 28.pantā uzskaitīti civillietu alternatīvās teritoriālās piekritības jautājumi.

„Alternatīvā piekritība ir gadījumos, kad lieta piekrīt divu vai pat vairāku tiesu kompetencei. Šādos gadījumos prasītājam piešķirtas tiesības celt prasību pēc sava ieskata kā tiesā pēc atbildētāja [deklarētās vai juridiskās adreses], tā arī citās tiesās, kur to attiecībā uz konkrēto lietu kategoriju pieļauj likums.”¹¹⁶

CPL 28.panta panta trešā daļa paredz, ka *prasību, kas izriet no personiskiem aizskārumiem (Civillikuma 1635., 2347.–2353.pants), prasītājs var celt arī pēc savas deklarētās dzīvesvietas vai pēc aizskāruma nodarīšanas vietas*. Saskaņā ar šā paša panta ceturto daļu *prasību par fiziskās vai juridiskās personas mantai nodarītajiem zaudējumiem var celt arī pēc to nodarīšanas vietas*. No minētajām normām secināms, ka CPL ir noteikta tādi alternatīvās piekritības veidi, kas ļauj prasītājam celt tiesā prasību pēc tā notikuma (neatļautas darbības izdarīšanas) vietas, kas radījis saistības – parādnieka pienākumu atlīdzināt kaitējumu.

Tomēr CPL 28.pantā nav tādas tiesību normas, kas ļautu šajā gadījumā prasītājam celt tiesā prasību pret atbildētāju (fizisku persona, kas domicilēta Austrālijā) pēc saistību izpildes vietas, līdz ar to atzīstams, ka spēkā esošais Latvijas procesuālais regulējums liedz prasītājam tiesības uz tiesu šādos gadījumos.

Satversmes¹¹⁷ 92.panta pirmais teikums noteic, ka *ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā*.

Šajā normā paredzēts valstij pozitīvs pienākums nodrošināt tādu procesuālo regulējumu, kas ļautu personai vērsties tiesā savu aizskarto vai apstrīdēto tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzībai.¹¹⁸ Autora ieskatā, likumdevējs nav izpildījis savu pienākumu noteikt tādu civilprocesuālo regulējumu, kas personai ļautu šajā gadījumā vērsties tiesā. Tomēr tiesnesis nav tiesīgs šādā situācijā atteikties no jautājuma izlemšanas tikai tādēļ, ka nav tādas tiesību normas, kuras faktiskais sastāvs pilnībā sakristu ar attiecīgo dzīves gadījumu.¹¹⁹

¹¹⁶ Rozenbergs J., Briģis I. Padomju civilprocesuālās tiesības. Rīga: Zvaigzne, 1978. Faksimilizdevums, Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2010, 106.lpp.

¹¹⁷ Latvijas Republikas Satversme. Latvijas Vēstnesis, 01.07.1993., Nr.43.

¹¹⁸ Briede J., Višķere I., Litvins G., Bitāns A., Danovskis E. Komentārs Satversmes 92.pantam. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 125.lpp.

¹¹⁹ sk. Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Grām.: Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normas piemērošana. Rakstu krājums profesora E.Meļķiņa zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 127.lpp., Rezevska D. Vispārējo tiesību principu nozīme un piemērošana. Otrais izdevums. Rīga: Daigas Rezevskas izdevums, 2015, 130.lpp.

Ņemot vērā minēto, autora ieskatā, konkrētajā gadījumā piemērojama tiesību tālākveidošanas metode.

Civillikuma 4.pants noteic, ka *likuma noteikumi iztulkojami vispirms pēc to tieša jēguma; vajadzības gadījumā tie iztulkojami arī pēc likuma sistēmas, pamata un mērķa, un, beidzot, arī pēc analogijas.*

Analogijas piemērošanas obligātais priekšnoteikums ir atklāts likuma robs.¹²⁰ „Ar analogiju saprot vienam vai vairākiem savstarpēji līdzīgiem normas sastāviem [...] paredzēto tiesisko seku attiecināšanu uz tādu tiesiski nozīmīgu dzīves gadījumu, kas nav tieši noregulēts likumā, bet kas ir līdzīgs minētajiem normas sastāviem.”¹²¹

Autora ieskatā konkrētajā situācijā pastāv atklāts, neapzināts likuma robs – CPL 28.pantā ietvertais tiesiskais regulējums ir par šauru, proti, nav paredzēts pozitīvs tiesiskais regulējums, kaut arī no tiesību sistēmas viedokļa šāds regulējums būtu nepieciešams, ņemot vērā likuma mērķi un plānu.¹²²

Tiesību doktrīnā norādīts, ka prasītāja izvēles tiesības ir stingri reglamentētas, proti, prasītājs var izvēlēties nevis jebkuru, bet tikai CPL normās norādītu alternatīvu tiesu savas prasības izskatīšanai.¹²³ Tomēr gan pirmskara laikā, gan padomju režīma laikā Latvijā spēkā esošie procesuālie normatīvajos aktos bija alternatīvās (fakultatīvās) piekritības veids, atbilstoši kuram prasību, kas izriet no līguma, varēja celt tiesā pēc saistību (līguma) izpildes vietas.¹²⁴

No iepriekš minētā secināms, ka CPL paredzēts atšķirīgs piekritības noteikšanas regulējums gadījumos, kad saistību rašanās pamats ir līgums vai neatļauta darbība. Autora ieskatā, vienīgais racionālais apsvērums, kas liktu likumdevējam noteikt citādāku kārtību, ir nacionālo un ES savienības normatīvo aktu harmonizācija. Respektīvi, lai CPL nedublētu Birseles Ibis regulas 7.panta 1.punktu. Tomēr šāds arguments nav pamatots, jo Birseles Ibis regulas 7.panta 2.punktā noteikta kārtība jurisdikcijas noteikšanai pēc neatļautas darbības vai kvazidelikta. Turklāt minētās regulas 7.panta 1. un 2.punkts attiecas tikai uz tādiem gadījumiem, kad lietas dalībnieki ir domicilēti dažādās ES dalībvalstīs, savukārt CPL 28.panta

¹²⁰ Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Grām.: Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normas piemērošana. Rakstu krājums profesora E.Meļķiša zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 158.lpp.

¹²¹ Turpat, 145.lpp.

¹²² sk. Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Grām.: Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normas piemērošana. Rakstu krājums profesora E.Meļķiša zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003, 133, 143.lpp., Neimanis J. Tiesību tālākveidošana. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2006, 59.lpp.

¹²³ Ose D., Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 28. pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrās papildinātās izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 108.lpp., Rozenbergs J., Briģis I. Padomju civilprocesuālās tiesības. Rīga: Zvaigzne, 1978. Faksimilizdevums, Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2010, 106.lpp.

¹²⁴ sk. Bukovskis V. Civilprocesa mācības grāmata. Rīga: E.Pīpiņa un J.Upmaņa grāmatu un nošu spiestuve, 1933. Faksimilizdevums, Jelgava: Jelgavas tipogrāfija, 2015, 227., 228.lpp., Čakste K. Civilprocess. Rīga: Limited Company, 2016, 59.lpp., Rozenbergs J., Briģis I. Padomju civilprocesuālās tiesības. Rīga: Zvaigzne, 1978. Faksimilizdevums, Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2010, 106.lpp.

normas attiecas gan uz tādiem gadījumiem, kad abas puses ir domicilētas Latvijā, gan uz tādiem gadījumiem, kad lietas dalībnieku domicili ir dažādās valstīs. Autoraprāt, ja likumdevējs būtu apzinājies iepriekš minētā likuma roba esību, tad CPL tiktu papildināts ar atbilstošu regulējumu.

Tādējādi atzīstams, ka lietā ar arhīva Nr. 3–10/0054 pirmās instances tiesa varēja pēc analogijas piemērot CPL 28.panta ceturtajā daļā noteiktās tiesiskās sekas un atzīt, ka Latvijas tiesai ir jurisdikcija skatīt šo civillietu, pieņemt prasības pieteikumu un ierosināt tiesvedību civillietā.

3. LATVIJAS TIESU PRAKSES ANALĪZE LIETĀS, KURĀS PIEMĒROTA BRISELES IBIS REGULA

Pētot Latvijas tiesu nolēmumus lietās, kurās piemērotas Briseles Ibis regulas normas, autors atrada vairākas kļūdas, tomēr daļa no šīm kļūdām to specifikas dēļ, nav analizējamās darba otrajā nodaļā. Nolēmumos atrasto kļūdu skaits un nozīmīgums neļauj tās atstāt bez ievērības, līdz ar to autors pievērsīsies tiesas nolēmumos pieļauto kļūdu analizēšanai, kas tieši neattiecas uz minētās regulas piemērojamības vai jurisdikcijas noteikšanas jautājumiem.

3.1. Sprieduma izpildes iespējamības vērtēšana jurisdikcijas noteikšanas procesuālajā posmā

Dažos nolēmumos, kuros tiesa konstatē, ka konkrētā lieta nav piekritīgas Latvijas tiesai, papildus ir norāde uz CPL 549.pantu un Tiesu izpildītāju likuma¹²⁵ 71., 72.pantu. Proti, ņemot vērā minētās normas un vispārējo kārtību, kādā tiesu izpildītāji nodrošina tiesu nolēmumu izpildi (tiesu izpildītājs pieņem izpildei izpildu dokumentu, ja parādnieka dzīvesvieta vai juridiskā adrese, mantas atrašanās vieta vai darbavieta ir tiesu izpildītāja amata vietai noteiktajās robežās (iecirknī), vai kuru izpilde veicama tās apgabaltiesas darbības teritorijā, pie kuras viņš pastāv), prasības apmierināšanas gadījumā, sprieduma izpilde var būt neiespējama tā iemesla dēļ, ka atbildētājs nedzīvo Latvijā.¹²⁶

Minēto atziņu, tiesas ieskatā, apstiprina Briseles Ibis regulas preambulas 6.apsvērumā norādītais mērķis (*panākt spriedumu brīvu apriti civillietās un komercietās, līdz ar ko ir vajadzīgi un lietderīgi, ka normas, kas nosaka jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildīšanu, reglamentē kāds ES juridiskais akts, kas ir saistošs un tieši piemērojams*).

Autors uzskata minētām tiesas atziņām nevar piekrist turpmāk minēto iemeslu dēļ.

Saskaņā ar CPL 1.panta pirmo daļu *katrai fiziskajai un juridiskajai personai (turpmāk — persona) ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizsargāto*

¹²⁵ Tiesu izpildītāju likums. Latvijas Vēstnesis, 13.11.2002., Nr. 165.

¹²⁶ Sk., piem., Zemgales rajona tiesas 12.03.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0006, Zemgales rajona tiesas 07.06.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0072, Zemgales rajona tiesas 14.08.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0119, Zemgales rajona tiesas 16.08.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0127, Zemgales rajona tiesas 13.09.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0146, Zemgales rajona tiesas 10.10.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/1066.

interesu aizsardzību tiesā. Tiesas uzdevums, spriežot tiesu, ir noregulēt strīdīgās tiesiskās attiecības. Proti, civillietās apmierināt prasību pilnīgi, daļēji vai noraidīt prasību. Jautājumi par iespējamo nolēmuma izpildi, vai tas būtu brīvprātīgi vai piespiedu kārtā, iesaistot zvērinātu tiesu izpildītāju, tiesvedības gaitu nevar ietekmēt. Tiesību vai likumīgo interešu aizskāruma gadījumā prasītājam ir tiesības uz to aizsardzību tiesā. Tas, vai nolēmums būs faktiski izpildāms, ir tikai un vienīgi prasītāja (arī trešo personu ar patstāvīgiem prasījumiem un atbildētāja, kurš cēlis tiesā pretprasību) ziņā. Saņemot labvēlīgu rezultātu, prasītājs, iespējams, nemaz neveiks darbības nolēmuma izpildei. Tāpat atbildētājs var labprātīgi izpildīt viņam nelabvēlīgu nolēmumu. Tādējādi atzīstams, ka prasības pieteikuma pieņemšanas procesuālajā stadijā, tiesai, piemērojot Briseles Ibis regulas un/vai CPL noteikumus, nav jāvērtē tas, vai prasības apmierināšanas gadījumā prasītājs varēs izpildīt nolēmumu ar zvērināta tiesu izpildītāja palīdzību.

Turklāt, Briseles Ibis regulas III nodaļa noteic kārtību, kādā atzīstami un izpildāmi ES dalībvalstu tiesu nolēmumi citu dalībvalstu teritorijās. Apmierinot prasību pret atbildētāju, kura domicils nav Latvijā un kuram nav īpašumu Latvijā, spriedumu varēs izpildīt arī citās ES dalībvalstīs.

3.2. CPL 32.panta otrās daļas 1.punkta piemērošana

Pētot tiesu praksi, autors atrada pirmās instances tiesas nolēmumu, kurā piemērots CPL 32.panta otrās daļas 1.punkts. Jāpiebilst, ka minētā norma tiek piemērota reti, proti, TIS nolēmumu meklēšanas sadaļā atrodami vien 119 rezultāti (laika posmā no 2003.gada aprīļa līdz 2019.gada aprīlim). Turpmākajās rindkopās izklāstīti konkrētās lietas faktiskie apstākļi.

Vidzemes rajona tiesas 2018.gada 12.septembrī nolēma apmierināt atbildētāja (ārvalstī reģistrēta komersanta) pieteikumu par civillietas nodošanu izskatīšanai Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai.¹²⁷

Konkrētajā lietā prasītāja (Latvijā reģistrēta kapitālsabiedrība) cēla Vidzemes rajona tiesā prasību pret ārvalsts komersantu par apdrošināšanas atlīdzības piedziņu.

Atbildētājs iesniedza lūgumu par civillietas nodošanu izskatīšanai Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai, pamatojot to ar Briseles Ibis regulas 11.panta 1.punkta b) apakšpunktu, 63.panta pirmo daļu un CPL 32.panta otrās daļas 1.punktu.

¹²⁷ Vidzemes rajona tiesas 12.09.2018. lēmums lietā Nr. C71163618.

Minētā CPL norma noteic, ka *tiesa var nodot lietu izskatīšanai citā tiesā, ja, izskatot lietu tiesā, atklājas, ka tā pieņemta pārkāpjot piekritības noteikumus.*

Starp lietas dalībniekiem nav strīda par to, ka lieta saskaņā ar minēto regulu un pušu noslēgto vienošanos ir piekritīga Latvijas tiesai. Prasītāja uzskata, ka konkrētajā gadījumā CPL 31.¹ pants dod tiesības izvēlēties, kurā tiesā celt prasību.

Minētais CPL pants noteic, ka, *ja saskaņā ar Latvijas Republikai saistošiem starptautiskiem līgumiem un Eiropas Savienības tiesību normām lieta ir piekritīga Latvijas tiesai, bet šā likuma piekritības noteikumi neparedz, kurā tiesā prasība ceļama, prasītājs var celt prasību jebkurā Latvijas tiesā pēc savas izvēles, ievērojot šā likuma 23. un 24.panta noteikumus.* Respektīvi, norma paredz piemērot CPL noteikto piekritību gadījumos, kad saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem civillieta ir piekritīga Latvijas tiesai. Iestājoties apstākļiem, kas paredzēti Briseles Ibis regulā, personai, kura vēršas tiesā, ir tiesības izvēlēties iesniegt pieteikumu attiecīgās dalībvalsts tiesā, ievērojot to piekritību, kāda katras dalībvalsts tiesību normās ir noteikta.¹²⁸ Tas izriet arī no Briseles Ibis regulas 4., 5.panta un tajā minētajām normām. Gadījumā, ja saskaņā ar CPL noteikumiem nav iespējams noteikt Latvijas piekritīgo tiesu prasības celšanai, tad prasītājs ceļ prasību tiesā pēc saviem ieskatiem.

No lēmuma teksta konstatējams, ka konkrētajā gadījumā CPL A daļas pirmās sadaļas trešā nodaļa „Civiltiesisko strīdu pakļautība un piekritība” neparedzēja piekritības noteikumus, pēc kuriem būtu ceļama prasība lietā. Proti, atbildētājs ir ārvalstī reģistrēts komersants, kuram Latvijā, visdrīzāk, nav nekustamo īpašumu, kā arī neizpildās neviens cits no CPL paredzētajiem kritērijiem piekritības noteikšanai. Tādējādi autors pirmšķietami secina, ka prasītāja atbilstoši CPL 31.¹ pantam pamatoti cēla prasību pēc savas izvēles – Vidzemes rajona tiesā.

Lēmumā konstatēts, ka starp pusēm noslēgto apdrošināšanas polišu preambulas 8.punktā noteikts, ka jautājumi, kas nav atrunāti līgumā, tiek risināti saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem. Savukārt atbilstoši preambulas 9.punktam strīdi izskatāmi Latvijas tiesā. No lēmuma teksta autors secina, ka prasību tiesā celta pret apdrošinātāju. Tā kā lietā nav strīda par to, vai Latvijas tiesai ir jurisdikcija konkrētajā lietā, autors, kuram nav iespēja iepazīties ar minēto apdrošināšanas polišu saturu, neanalizēs šo noteikumu atbilstību Briseles Ibis regulas 15.pantam.

Lēmumā, atsaucoties uz Briseles Ibis regulas preambulas apsvērumiem, 11.panta pirmās daļas b) apakšpunktu, 63.panta pirmo daļu un Civillikuma 7.pantu, secināts ka atbildētājam bija pamats tiesiski paļauties, ka prasība tiks celta Latvijas tiesā pēc prasītājas juridiskās adreses.

¹²⁸ Ose D., Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 31.¹ pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrās papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 115.lpp.

Nav pieļaujama situācija, ka strīdi, kas ir radušies vai var rasties nākotnē saistībā ar noslēgtajām apdrošināšanas polisēm, varētu būt piekritīgi dažādām tiesām pēc prasītāja izvēles. Tādējādi fakts, ka juridiskā adrese tiek izmantota kā sākumpunkts, lai noteiktu piekritību, nerada atkāpi no jurisdikcijas noteikumiem, kas paredzēti Briseles Ibis regulas 11.pantā.

Tiesas lēmums un tā motivējošie argumenti, autora ieskatā, ir kļūdaini vairāku iemeslu dēļ.

Pirmkārt, Briseles Ibis regulas mērķis ir noteikt piekritīgās valsts tiesu pārrobežu civilstrīdos un komercstrīdos, respektīvi, noregulēt attiecības, kas izriet no starptautiskā civilprocesa. Šīs regulas normas nav piemērojamas, lai noskaidrotu attiecīgās dalībvalsts piekritīgo tiesu. Ja atbilstoši regulai Latvijas tiesai ir jurisdikcija izskatīt konkrēto lietu, tad piekritība konkrētai Latvijas tiesai nav nosakāma atbilstoši regulas noteikumiem, bet gan – CPL noteikumiem. Minēto regulu piemēro līdz brīdim, kad noskaidrota tiesas valsts. Noskaidrojot attiecīgo valsti, kuras tiesai ir jurisdikcija, civillietas izskatīšana notiek saskaņā ar nacionālajām tiesību normām.

Otrkārt, tiesa lēmumā konstatē, ka puses ir vienojušās par jurisdikciju, tomēr vienlaicīgi atsaucas arī uz Briseles Ibis regulas 11.pantu. Tiesai bija jāizvērtē, vai jurisdikcija nosakāma saskaņā ar pušu vienošanos (minētās regulas 25.pants) vai atbilstoši II nodaļas 3.iedaļas noteikumiem. Proti, jurisdikcija nav nosakāma gan atbilstoši regulas izņēmuma jurisdikcijas noteikumiem, gan regulas II nodaļas 3., 4., 5.iedaļas noteikumu pusi gadījumos.

Autors, kā jau iepriekš minēts, konkrētajā gadījumā nevar izteikt viedokli par to, kuras normas konkrētajā situācijā būtu piemērojamas, jo nav iespējas iepazīties ar lietas materiāliem un izteikt viedokli par vienošanās par jurisdikciju atbilstību Briseles Ibis regulas 15.panta noteikumiem.

Treškārt, tiesas secinājums, ka nav pieļaujama situācija, ka strīdi, kas ir radušies vai var rasties nākotnē saistībā ar noslēgtajām apdrošināšanas polisēm, varētu būt piekritīgi dažādām tiesām pēc prasītāja izvēles, ir nepareizs, jo CPL tieši paredz šādu kārtību (31.¹ pants). Nosakot piekritīgo tiesu civillietas izskatīšanai Latvijā, kā jau iepriekš norādīts, Briseles Ibis regulas noteikumi nav relevanti.

Tādējādi nav konstatējams CPL 32.panta otrās daļas 1.punktā norādītais normas faktiskais sastāvs, līdz ar to tiesa bez tiesiska pamata piemērojusi minētās normas tiesiskās sekas, nododot lietu izskatīšanai Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai.

Minētais lēmums kā nepārsūdzēts stājies spēkā. Šobrīd lieta atrodas Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā. Kaut arī CPL strīdu starp tiesām par civillietu piekritību aizliegums nav noteikts, tas izriet no CPL 32.panta sestās daļas (*lietu, kas nosūtīta no vienas*

tiesas citai tiesai, pieņem izskatīšanai tā tiesa, kurai šī lieta nosūtīta).¹²⁹ Pat, ja Vidzemes priekšpilsētas tiesa uzskatīja, ka lietas nodošana notikusi nepamatoti, tad tai nebija tiesību nedz nosūtīt lietu atpakaļ, nedz vēsties augstākās tiesu instancē pēc savas iniciatīvas, lai izšķirtu strīdu par lietas piekritību.¹³⁰ Tomēr par lēmumiem, kas pieņemti CPL 32.panta otrās 1.punkta kārtībā un ir stājušies spēkā, atbilstoši CPL 483.pantam ģenerālprokurors vai Ģenerālprokuratūras Personu un valsts tiesību aizsardzības departamenta virsprokurors, ja kopš nolēmuma spēkā stāšanās nav pagājuši vairāk kā 10 gadi, var iesniegt protestu.

3.3. Nepamatota atsaukšanās uz CPL normām

Vairākos tiesas nolēumos,¹³¹ kuros piemērota Briseles Ibis regula, norādīta atsauce uz CPL 5.panta pirmo un trešo daļu, vai pat likuma „Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem”¹³² 13.pantu (*ja starptautiskajā līgumā, kuru Saeima ir apstiprinājusi, paredzēti citādi noteikumi nekā Latvijas Republikas likumdošanas aktos, tiek piemēroti starptautiskā līguma noteikumi*).

Kā piemēru var minēt šādu frāzi Zemgales rajona tiesas 2018.gada 28.marta lēmumā: „[...] atbilstoši CPL 5.panta trešajai daļai, izvērtējot prasības pieteikumu, piemērojamas ES tiesību normas.”¹³³

Minētā CPL panta pirmā daļa noteic, ka *tiesa izspriež civillietas saskaņā ar likumiem un citiem normatīvajiem aktiem, Latvijas Republikai saistošiem starptautiskajiem līgumiem un Eiropas Savienības tiesību normām*. Savukārt šā paša panta trešā daļa noteic, ka, *ja attiecīgo*

¹²⁹ Ose D., Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 32.pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 118.lpp.

¹³⁰ Turpat.

¹³¹ Sk., piem., Rīgas rajona tiesas 20.04.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0110, Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 19.06.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0221, Zemgales rajona tiesas 16.08.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0127, Vidzemes rajona tiesas 12.09.2018. lēmumu lietā Nr. C71163618, Zemgales rajona tiesas 15.10.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0177, Vidzemes rajona tiesas 19.10.2018. spriedumu lietā Nr. C21047617, Zemgales rajona tiesas 22.10.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0180, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 28.11.2018. lēmums civillietā Nr. C32156817, Kurzemes rajona tiesas 11.02.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0024, Zemgales rajona tiesas 11.02.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0033, Zemgales rajona tiesas 15.02.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0040; Zemgales rajona tiesas 04.03.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0057; Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 25.03.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0108.

¹³² Likums „Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem”. Latvijas Vēstnesis, 26.01.1994., Nr. 11.

¹³³ Zemgales rajona tiesas 28.03.2018. lēmuma lietā ar arhīva Nr. 3–10/0017 3.2.punkts.

tiesību jautājumu regulē Eiropas Savienības tiesību normas, kas ir tieši piemērojamas Latvijā, Latvijas likumu piemēro, ciktāl to pieļauj Eiropas Savienības tiesību normas.

Atbilstoši minētajām normām nolēmumos tiek izdarīts secinājums, ka Latvijai saistošie starptautisko tiesību akti ir Latvijas nacionālās tiesību sistēma daļa un kolīziju gadījumā tie ir prevalē pār nacionālajām tiesībām.¹³⁴ Tātad civillietu piekritība nosakāma atbilstoši CPL 3.nodaļas noteikumiem, ja vien starptautisko tiesību aktos nav noteikts citādi.¹³⁵

No CPL 5.panta trešās daļas izriet, ka ES normatīvo akti piemērojami prioritāri attiecībā pret Latvijas nacionālajām tiesību normām, tomēr priekšroka nav dodama visām ES tiesībām, bet gan tām tiesību normām, kas tieši piemērojamas Latvijā.¹³⁶

No LESD 288.panta izriet, ka regulas ir tieši piemērojamas, proti, tās nav jāievieš dalībvalstu nacionālajās tiesībās. Regulas pēc to spēkā stāšanās kļūst par ES dalībvalstu tiesību sistēmu sastāvdaļu.¹³⁷ Šī normatīvā akta tiešā piemērojamība nozīmē to, ka tās ES dalībvalstu tiesām un iestādēm jāpiemēro tieši un nepastarpināti, tāpat kā nacionālās tiesības.¹³⁸

Turklāt, ja regula ir pietiekami skaidra, tās īstenošana nav atkarīga no ES institūciju vai dalībvalstu turpmākās rīcības un tai nav nosacījumu, tad regulai piemīt tiešā iedarbība.¹³⁹ Respektīvi, ES tiesību norma rada personām tiesība un pienākumus, turklāt personas var atsaukties uz šīm normām ES dalībvalstu nacionālajās tiesās. Līdz ar to atzīstams, ka Briseles Ibis regula ir gan tieši piemērojama, gan tieši iedarbīga.

Ņemot vērā minēto, autora ieskatā, norāde uz CPL 5.pantu tiesu nolēmumos nav pamatota un liecina par duālisma pieeju tiesību normu piemērošanā. No šādas atsauces, kas izdarīta pirms ES tiesību normu piemērošanas nolēmumā, rodas iespaids, ka tiesa ar šo nacionālā likuma procesuālo normu attaisno ES normatīvo aktu piemērošanu. Autora ieskatā, šāda atsauce ir lieka un maldinoša, jo, kā jau iepriekš norādīts, atbilstoši LESD 288.pantam regulas ir tieši piemērojamas.

ES tiesību normām ir raksturīga to prioritāte pār nacionālo tiesību normām, citiem vārdiem, jebkura saistoša ES tiesību norma prevalē pār dalībvalstu nacionālajām tiesību

¹³⁴ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 28.11.2018. lēmums civillietā Nr. C32156817.

¹³⁵ Turpat.

¹³⁶ Rozenbergs J., Torgāns K. Komentārs Civilprocesa likuma 5.pantam. Grām.: Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrās papildinātās izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 36.lpp.

¹³⁷ Gailītis K., Markus K. Eiropas Savienības tiesību avoti. Grām.:Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Sagatavojis autoru kolektīvs Christoph Schewe (Kristofa Šēves), Arņa Bukas, Kaspara Gailīša, Ģirta Strazdiņa zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 232.lpp.

¹³⁸ Turpat.

¹³⁹ EST 17.15.1972. spriedums lietā C-93/71 Orsolina Leonesio v Ministero dell'agricoltura e foreste.

normām.¹⁴⁰ Pamatojot regulas piemērošanu ar likuma normu, tiesa nepamatoti nacionālajai tiesību normai piešķir augstāku spēku nekā starptautisko tiesību normai.

Tādējādi secināms, ka atsauces uz CPL 5.pantu nolēmumos, kuros tiek piemērotas ES tiesību normas, ir liekas un maldinošas. Šādas atsauces nav uzskatāmas par būtiskiem pārkāpumiem, tomēr tās ir uzskatāmas par kļūdu. Ņemot vērā iepriekš minēto, tieši nacionālo tiesību normu piemērošana gadījumos, kad ir pārrobežu elements un lietas piekritība nosakāma saskaņā ar starptautisko privāttiesību normām, jāattaisno ar tādu starptautisko normu esību vai neesību, kas pamato attiecīgās dalībvalsts civilprocesuālās normas piemērošanu.

Kā pozitīvu piemēru var minēt Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018.gada 26.oktobra lēmumu.¹⁴¹ Šajā lēmumā tiesa bez iepriekšējas atsaukšanās uz nacionālo likumu normām (piemēram, CPL 5.panta trešo daļu) norāda, ka pārrobežu civilstrīdos piekritība nosakām pēc Briseles Ibis regulas, un piemēro minētās regulas normas. Tāpat lēmuma rezolutīvā daļa pamatota ar minētās regulas 7.panta pirmās daļas 1.punktu.

Tāpat, autoraprāt, kļūdaina tiesu nolēmumos ir sākotnēja atsauce uz CPL 26.panta pirmo daļu (*prasību pret fizisko personu ceļ tiesā pēc tās deklarētās dzīvesvietas*).¹⁴² Pēc šīs atsauces tiesa konstatē, ka atbildētājam nav deklarētas dzīves vietas Latvijā, līdz ar ko ir piemērojams kāds no starptautiskajiem normatīvajiem aktiem, lai noteiktu jurisdikciju. Respektīvi, fakts, ka atbildētājs nav deklarējis dzīvesvietu Latvijā, rada pārrobežu elementu.

Situācijas ilustrācijai palīdzēs jau iepriekš izmantotais piemērs ar cigoriņu kafiju ar nelielām izmaiņām.

Latvijas pilsonis kā pasūtītājs un Latvijā reģistrēta kapitālsabiedrība kā piegādātāja 2019.gada 2.janvārī noslēguši piegādes līgumu, ar kuru piegādātāja apņēmusies piegādāt pasūtītājam 100 kg cigoriņu kafijas līdz 1.aprīlim uz viņa vasarnīcu Jūrmalā, kas ir arī pasūtītāja deklarētā dzīves vieta līguma noslēgšanas brīdī. Savukārt pasūtītājs apņēmas veikt samaksu 79 EUR par vienu kilogramu cigoriņu kafijas (kopā 7900 EUR) ar bezskaidras naudas pārskaitījumu uz piegādātājas bankas kontu līdz 15.martam. Līgumā puses nav vienojušas par jurisdikciju.

Kaut arī pasūtītājs neveica samaksu, Latvijā reģistrētā kapitālsabiedrība piegādāja precī noteiktajā datumā. Pēc vairākkārtējiem atgādinājumiem pasūtītājs neizpildīja savas saistības,

¹⁴⁰ Rezevska D., Ziemele I. Komentārs Administratīvā procesa likuma 15.pantam. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 235.lpp.

¹⁴¹ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas 26.10.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0597.

¹⁴² Sk., piem., Zemgales rajona tiesas 12.03.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0006, Zemgales rajona tiesas 16.08.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0127, Zemgales rajona tiesas 15.10.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0177, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 11.01.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0022, Zemgales rajona tiesas 07.02.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0029; Daugavpils tiesas 05.03.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0011.

līdz ar ko piegādātāja 18.aprīlī cēla Rīgas rajona tiesā prasību pret Latvijas pilsoni par parāda 7900 EUR piedziņu atbilstoši CPL 26.panta noteikumiem.

Saņemot tiesā prasības pieteikumu, tiesas darbinieki pārbauda lietas dalībnieku deklarētās dzīves vietas Vienotās migrācijas informācijas sistēmā (VMIS). Izdruka no šīs sistēmas, kurā redzama lietas dalībnieku deklarētā dzīves vieta, tiek pievienota lietas materiāliem.

No VMIS datiem redzams, ka izdomātās lietas atbildētājs – Latvijas pilsonis – 1.februārī deklarējis savu dzīves vietu Vācijā. Savukārt no Valsts zemes dienesta (VZD) informatīvās sistēmas redzams, ka prasītājam nav nekustamo īpašumu Latvijā (vasarnīca Jūrmalā pārdota citai personai 8.aprīlī). Lietā nav citu pierādījumu, kas ļautu secināt, ka atbildētāja domicils būtu Latvijā.

Izlemjot jautājumu par prasības pieteikuma pieņemšanu un tiesvedības ierosināšanu civillietā, tiesai jāpārbauda, uz kāda pamata prasītājs cēlis tiesā prasību pret atbildētāju. Proti, kas prasītāja ieskatā pamato lietas piekritību konkrētajai tiesai. Ja prasītājs atsaucies uz Briseles Ibis regulu, tad tiesai jāpārbauda šīs regulas piemērojamība (sk. darba otro nodaļu). Ja prasītājs atsaucies uz nacionālā likuma normām, tad tiesai jāpārlicinās par to, vai nepastāv apstākļi starptautisko procesuālo normu piemērošanai, kas izslēdz CPL piemērošanu.

Jāpiebilst, ka, noskaidrojot civillietas piekritību, tiesai jāņem vērā jau iepriekš minētais *jura novit curia* princips. Proti, ja prasītājs kļūdaini cēlis prasību tiesā, kura nav piekritīga attiecīgo civillietu, savukārt atbildētājs neceļ iebildumus, vai pat atbalsta kļūdaino piekritību, tad tiesai kā „*tiesību piemērošanas speciālistei*”¹⁴³ jāpiemēro pareizās tiesību normas un jānosaka piekritīgā tiesa.

Ņemot vērā iepriekš minēto, gadījumos, kad piemērojami ES civilprocesuālie normatīvie akti, tiesai sākotnēji nolēmumā jākonstatē, ka pastāv pārobežu elements, kas ir priekšnoteikums starptautisko privāttiesību normu piemērošanai. Pēc pārobežu elementa konstatēšanas tiesai jāpārbauda regulas piemērojamība.

Nav jāizmanto CPL 26.pants pārobežu elementa konstatēšanai, jo, kā jau iepriekš norādīts, ar nacionālo likumu nevar pamatot regulas piemērošanu, un tā esība izslēdz CPL piemērošanu, t.sk. šā likuma 28.pantu. Ja tiesa nolēmumā atzīst, ka Latvijas tiesai nav jurisdikcijas civillietas izskatīšanai vai ES normatīvais akts nav piemērojams, tad tālākā lietas virzība tiek izlemta, pamatojoties uz nacionālo likumu. Piemēram, ja Latvijas tiesai nav jurisdikcijas lietā, tad nolēmumā piemērojamas tās nacionālās tiesību normas, kas noteic tiesas pienākumu atteikt pieņemt prasības pieteikumu, proti, CPL 131.panta pirmās daļas 2.punktu.

¹⁴³ Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: E.Pīpiņa un J.Upmaņa grāmatu un nošu spiestuve, 1933. Faksimilizdevums, Jelgava: Jelgavas tipogrāfija, 2015, 431.lpp.

Iepriekš minētajā piemērā prasītāja cēlusi tiesā prasību pēc atbildētāja deklarētās dzīves vietas. Pārbaudot lietas materiālos, tiesai šajā gadījumā jāsecina, ka pastāv pārrobežu elements, jo puses domicilētas dažādās valstīs, līdz ar ko nacionālais regulējums nav piemērojams. Pieņemot, ka Briseles Ibis regula konkrētajā situācijā ir piemērojama un nepastāv izņēmuma jurisdikcijas vai jurisdikcijas, kad līgums noslēgts ar vājāko pusi, priekšnoteikumi, tiesai būtu jāpiemēro vispārīgie jurisdikcijas noteikumi, jo prasītāja nav tieši norādījusi uz kādu no īpašās jurisdikcijas veidiem (konkrētajā situācijā tas varētu būt Briseles Ibis regulas 7.panta 1.punkts, proti, pēc saistību izpildes vietas).

Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesai būtu jāatsaka pieņemt prasība pieteikumu, pamatojoties uz Briseles Ibis regulas 4.pantu, CPL 131.panta pirmās daļas 2.punktu un 132.panta pirmās daļas 6.punktu.

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā autors izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Latvijas tiesas pirms Briseles Ibis regulas piemērošanas nepārbauda tās piemērojamību konkrētās lietas jurisdikcijas noteikšanai. Proti, netiek īpaši konstatēta regulu piemērojamība temporālajā, ģeogrāfiskajā un materiāltiesiskajā tvērumā, kā arī pārrobežu elementa esības dēļ.

2. Pārrobežu civillietās, kad jurisdikcija nosakāma saskaņā ar Briseles Ibis regulu, ES dalībvalstu tiesas nav tiesīgas piemērot īpašās jurisdikcijas noteikumus, ja prasītājs nav norādījis uz kādu no īpašās jurisdikcijas pamatiem pārrobežu piekritības noteikšanai.

3. Briseles Ibis regulā pretēji CPL noteikumiem ir ieviests plašāks sacīkstes principa un dispozivitātes principa elements, pusēm aktīvāk un pārliecinošāk pierādot jurisdikcijas vietu, minētajam principam esot kā būtiskai sastāvdaļai starptautiskajā civilprocesā.

4. Salīdzinot Briseles Ibis regulu un CPL, konstatējams, ka minētajā regulā noteikti vairāki piekritības noteikšana pamati nekā CPL, līdz ar ko regulā paredzēts plašāks tiesību apjoms prasības celšanai tiesā gadījumos, kad atbildētāja domicils ir ārvalstī.

5. CPL jāpapildina 28.panta 4.¹ daļu šādā redakcijā: „Prasību, kas izriet no līgumiskām attiecībām, var celt arī pēc līguma saistību izpildes vietas.”, vai likumā jāiekļauj 28.¹ pants šādā redakcijā: „Ja prasības celšana saskaņā ar Latvijas Republikai saistošiem starptautiskiem līgumiem, Eiropas Savienības tiesību normām vai šo likumu nav iespējama, tad: 1) prasību, kas radusies sakarā ar tiesiska darījuma izpildi, var celt piekritīgajā tiesā pēc saistību izpildes vietas. Ja saistību izpildes vieta nav konkretizēta līdz noteiktai adresei, tad prasītājs var celt prasību jebkurā Latvijas tiesā pēc savas izvēles, ievērojot šā likuma 23. un 24.panta noteikumus.”

6. Briseles Ibis regula piemērojama tikai jurisdikcijas, proti, pārrobežu lietu piekritības noteikšanai, bet pēc pārrobežu lietu piekritības noteikšanas, piekritīgā tiesa nosakāma atbilstoši attiecīgās ES dalībvalsts nacionālajiem procesuālajiem noteikumiem.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

Literatūra

1. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011;
2. Autoru kolektīvs Christoph Schewe (Kristofa Šēves), Arņa Bukas, Kaspara Gailīša, Ģirta Strazdiņa zinātniskajā redakcijā. Eiropas Savienības tiesības. I daļa. Institucionālās tiesības. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014;
3. Autoru kolektīvs prof. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013;
4. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskajā redakcijā. Latvijas Republikas Civillikuma komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Rīga: Mans īpašums, 2000;
5. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna zinātniskajā redakcijā. Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016;
6. Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga: E.Pīpiņa un J.Upmaņa grāmatu un nošu spiestuve, 1933. Faksimilizdevums, Jelgava: Jelgavas tipogrāfija, 2015;
7. Čakste K. Civilprocess. Rīga: Limited Company, 2016;
8. Neimanis J. Tiesību tālākveidošana. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2006;
9. Torgāns K. Saistību tiesības. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018;
10. Rakstu krājums profesora E.Meļķiša zinātniskajā redakcijā. Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normas piemērošana. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003;
11. Rezevska D. Vispārējo tiesību principu nozīme un piemērošana. Otrais izdevums. Rīga: Daigas Rezevskas izdevums, 2015;
12. Rozenbergs J., Briģis I. Padomju civilprocesuālās tiesības. Rīga: Zvaigzne, 1978. Faksimilizdevums, Rīga: Apgāds Zvaigzne ABC, 2010;
13. Sniedzīte G. Tiesnešu tiesības. Jēdziens un nozīme Latvijas tiesību avotu doktrīnā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2013;

14. Beaumont P., Danov M., Trimmings K., Yüksel B. *Cross–Border Litigation in Europe*. Portland: Hart Publishing, 2017;
15. Briggs A. *Agreements on jurisdiction and choice of law*. New York: Oxford University Press, 2008;
16. Briggs A., Rees P. *Civil jurisdiction and judgments*. 4th edition. Cornwall: MPG Books, 2005;
17. Briggs A. *The Conflict of Laws*, Third edition. Cornwall: MPG Print Group, 2013;
18. Hartley T.C. *International Commercial Litigation. Text, Cases and Materials on Private International Law*. Second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2015;
19. Hertz K. *Jurisdiction in Contract and Tort under the Brussels Convention*. 1st edition. Copenhagen: Jurist– og Okonomforbudets Forlag, 1998;
20. *International Antitrust Litigation. Conflict of Laws and Coordination*. Edited by Jürgen Basedow, Stephanie Francq and Laurence Idot. Portland: Hart Publishing, 2011;
21. Magnus U., Mankowski P. *European Commentaries on Private International Law ECPII. Commentary Volume I Brussels Ibis Regulation*. Köln: Dr. Otto Schmidt KG, 2016;
22. *The Brussels I Regulation recast*. Edited by Dickinson A., Lein E. New York: Oxford University Press, 2015;
23. Van Calster G. *European Private International Law*. Second Edition. Portland: Hart Publishing, 2016.

Normatīvie akti

1. Eiropas Padomes Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Pieņemta: 04.11.1950.;
2. Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līgums. Parakstīts Romā 25.03.1957.;
3. Briseles Konvencija par jurisdikciju un tiesas spriedumu izpildi civillietās un komercietās. Pieņemta: 27.09.1968.;
4. Līgums par Eiropas Savienību. Parakstīts Māstrihtā 07.02.1992. [09.05.2008. red.];
5. Līgums par Eiropas Savienības darbību. Parakstīts Lisabonā 13.12.2007. [26.10.2012. red.];

6. Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām. Pieņemta: 29.05.2000;
7. Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās. Pieņemta 22.12.2000.;
8. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām. Pieņemta: 11.07.2007.;
9. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām. Pieņemta: 17.06.2008.;
10. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1215/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās. Pieņemta 12.12.2012.;
11. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 par maksātnespējas procedūrām. Pieņemta: 20.05.2015.;
12. Latvijas Republikas Satversme. Latvijas Vēstnesis, 01.07.1993., Nr.43;
13. Civillikums. Valdības Vēstnesis, 20.02.1937., Nr. 41;
14. Likums „Par tiesu varu”. Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 14.01.1993., Nr. 1/2;
15. Likums „Par Latvijas Republikas starptautiskajiem līgumiem”. Latvijas Vēstnesis, 26.01.1994., Nr. 11;
16. Civilprocesa likums. Latvijas Vēstnesis, 03.11.1998., Nr. 326/330;
17. Iedzīvotāju reģistra likums. Latvijas Vēstnesis, 10.09.2002., Nr. 261/264;
18. Dzīvesvietas deklarēšanas likums. Latvijas Vēstnesis, 10.07.2002., Nr. 104;
19. Tiesu izpildītāju likums. Latvijas Vēstnesis, 13.11.2002., Nr. 165;
20. Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likums. Latvijas Vēstnesis, 27.04.2004., Nr. 65.

Tiesu prakse

1. EST 17.15.1972. spriedums lietā C–93/71 Orsolina Leonesio v Ministero dell'agricoltura e foreste;
2. EST 06.10.1976. spriedums lietā C–14/76 A. De Bloos, SPRL v Soci t  en commandite par actions Bouyer;
3. EST 06.10.1976. spriedums lietā C–12/76 Industrie Tessili Italiana Como v. Dunlop AG;
4. EST 30.11.1976. spriedums lietā C–21/76 Handelskwekerij Bier v. Mines de Potass d'Alsace;

5. EST 14.12.1976. spriedums lietā C–24/76 Estasis Salotti di Colzani Aimò e Gianmario Colzani s.n.c. v Rüwa Polstereimaschinen GmbH;
6. EST 17.01.1980. spriedums lietā C–56/79 Zelger v. Salinitri;
7. EST 22.03.1983. spriedums lietā C–34/82 Martin Peters Bauunternehmung GmbH v Zuid Nederlandse Aannemers Vereniging;
8. EST 24.06.1986. spriedums lietā C–22/85 Rudolf Anterist v Crédit lyonnais.
9. EST 08.03.1988. spriedums lietā C–9/87 SPRL Arcado v SA Haviland;
10. EST 27.09.1988. spriedums lietā C–189/87 Athanasios Kalfelis v Bankhaus Schröder, Münchmeyer, Hengst and Co. and others;
11. EST 11.01.1990. spriedums lietā C–220/88 Dumez France SA and Tracoba SARL v. Hessische Landesbank;
12. EST 10.03.1992. spriedums lietā C–214/89 Powell Duffryn plc v Wolfgang Petereit;
13. EST 17.06.1992. spriedums lietā C–26/91 Handte v. TMCS;
14. EST 20.01.1994. spriedums lietā C–129/92 Owens Bank Ltd v Fulvio Bracco and Bracco Industria Chimica SpA;
15. EST 07.03.1995. spriedums lietā C–68/93 Shevill v Presse Alliance;
16. EST 20.01.2005. spriedums lietā C–27/02 Petra Engler v Janus Versand GmbH;
17. EST 13.07.2006. spriedums lietā C–103/05 Reisch Montage AG v Kiesel Baumaschinen Handels GmbH;
18. EST 03.05.2007. spriedums lietā C–386/05 Color Drack v. LEXX International;
19. EST 11.10.2007. spriedums lietā C–98/06 Freeport plc v Olle Arnoldsson;
20. EST 23.04.2009. spriedums lietā C–533/07 Falco Privatstiftung v. Weller–Lindhorst;
21. EST 09.07.2009. spriedums lietā C–204/08 Rehder v. Air Baltic Corporation;
22. EST 16.07.2009. spriedums lietā C–189/08 Zud–Chemie BV v. Filippo’s Mineralenfabriek NV/SA;
23. EST 25.02.2010. spriedums lietā C–381/08 Car Trim v. KeySafety Systems;
24. EST 11.03.2010. spriedums lietā C–19/09 Wood Floor Solutions Andreas Domberger v. Silva Trade;
25. EST 09.06.2011. spriedums lietā C–87/10 Electrosteel Europe v. Edil Centro;
26. EST 19.07.2012. spriedums lietā C–154/11 Ahmed Mahamdia v People’s Democratic Republic of Algeria;
27. EST 10.09.2012. spriedums lietā C–213/10 F-Tex SIA v Lietuvos-Anglijos UAB ‘Jadecloud-Vilma’;

28. EST 19.12.2013. spriedums lietā C–9/12 Corman–Collins v. La Maison du Whisky;
29. EST 13.03.2014. spriedums lietā C–548/12 Marc Brogsitter v Fabrication de Montres Normandes EURL and Karsten Fräßdorf;
30. EST 05.06.2014. spriedums lietā C–360/12 Coty Germany GmbH v First Note Perfumes NV;
31. EST 14.07.2016. spriedums lietā C–196/15 Granarolo;
32. EST 15.06.2017. spriedums lietā C–249/16 Kareda;
33. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 29.11.2012. lēmums lietā Nr. SKC–2269/2012;
34. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 20.06.2014. lēmums lietā Nr. SKC–1306/2014;
35. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 20.05.2015. lēmums lietā Nr. SKC–2344/2015;
36. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 22.05.2015. lēmums lietā Nr. SKC–1608/2015;
37. Senāta Civillietu departamenta 25.03.2019. rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKC–375;
38. Zemgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 28.11.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. CA–0646–18;
39. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 22.01.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. CA–0735–19;
40. Vidzemes apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 26.02.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. CA–0133–19;
41. Zemgales rajona tiesas 12.03.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0006;
42. Zemgales rajona tiesas 28.03.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0017;
43. Rīgas rajona tiesas 20.04.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0110;
44. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 03.05.2018. spriedums lietā Nr. C32349714;
45. Kurzemes rajona tiesas 16.05.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0054;
46. Zemgales rajona tiesas 07.06.2018. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0072;
47. Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 19.06.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0221;
48. Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 04.07.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0234;

49. Kurzemes rajona tiesas 27.07.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0082;
50. Zemgales rajona tiesas 14.08.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0119;
51. Zemgales rajona tiesas 16.08.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0127;
52. Vidzemes rajona tiesas 12.09.2018. lēmums lietā Nr. C71163618;
53. Zemgales rajona tiesas 13.09.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0146;
54. Zemgales rajona tiesas 19.09.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0150;
55. Zemgales rajona tiesas 10.10.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0166;
56. Vidzemes rajona tiesas 19.10.2018. spriedums lietā Nr. C21047617;
57. Zemgales rajona tiesas 22.10.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0180;
58. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas 26.10.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0597;
59. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 02.11.2018. spriedums lietā Nr. C30301118;
60. Zemgales rajona tiesas 20.11.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0208;
61. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 28.11.2018. lēmums civillietā Nr. C32156817;
62. Rīgas rajona tiesas 2018.gada 3.decembra lēmums lietā Nr. C33610117;
63. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018.gada 14.decembra lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0707;
64. Kurzemes rajona tiesas 21.12.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0153;
65. Zemgales rajona tiesas 21.12.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0238;
66. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 11.01.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0022;
67. Vidzemes rajona tiesas 20.10.2018. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0113;
68. Zemgales rajona tiesas 07.02.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0029;
69. Kurzemes rajona tiesas 11.02.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0024;
70. Zemgales rajona tiesas 11.02.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0033;
71. Zemgales rajona tiesas 15.02.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0040;
72. Zemgales rajona tiesas 04.03.2019. lēmumu lietā ar arhīva Nr. 3–10/0057;
73. Daugavpils tiesas 05.03.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0011;
74. Zemgales rajona tiesas 14.03.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0070;
75. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 25.03.2019. lēmums lietā ar arhīva Nr. 3–10/0108;

76. England and Wales High Court (Commercial Court) 27.11.2014. judgment in a case Canyon Offshore Ltd v. GDF Suez E&P Nederland BV [2014] EWHC 3810 (Comm) <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Comm/2014/3810.html> [aplūkots: 01.06.2018].

Citi prakses materiāli

1. Hess B., Pfeiffer T., Schlosser P. Report on the Application of Regulation Brussels I in the Member States. Pieejams: http://ec.europa.eu/civiljustice/news/docs/study_application_brussels_1_en.pdf

[aplūkots: 01.06.2018];

2. Schlosser P. Report on the convention on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice. Pieejams: http://aei.pitt.edu/1467/1/commercial_reports_schlosser_C_59_79.pdf [aplūkots

27.03.2019].

Maģistra darbs „Jurisdikcijas noteikšana pārrobežu str idos civillietās un komerclietās pēc saistību izpildes vietas” izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba autors: _____ Matīss Vingris

_____ (rekomend ju/nerekomendēju) maģistra darbu aizstāvēšanai.

Darba vadītāja: _____ 2019.gada _____. _____
asoc.prof. Dr.iur. Ir na Kucina

Recenzents: _____

Maģistra darbs iesniegts Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Starptautisko un Eiropas tiesību zin t ņu katedrā 2019.gada _____. _____.

Dekāna pilnvarotā persona: _____.

Maģistra darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

2019.gada _____. _____ (prot.Nr. _____)

Komisijas sekretārs/-e: _____